

Cyfarfod

PWYLLGOR SAFONAU

Dyddiad ac Amser

11.00 y.b., DYDD LLUN, 3YDD HYDREF, 2016

Lleoliad

Ystafell Gwyrfai, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

Pwynt Cyswllt

Eirian Roberts

01286 679018

eirianroberts3@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 23/09/16)

PWYLLGOR SAFONAU

AELODAETH

Aelodau Etholedig (3)

Y Cynghorwyr

Lesley Day
Eryl Jones-Williams
Michael Sol Owen

Aelodau Annibynnol (hefo pleidlais) (5)

Margaret E.Jones
Jacqueline Hughes
David Wareing
Einir Young
Aled Jones

Aelod Pwyllgor Cymuned (hefo pleidlais) (1)

David Clay

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Derbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol.

3. MATERION BRYD

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION

4 - 5

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 27 Mehefin, 2016, fel rhai cywir (ynghlwm).

5. PARATOI AR GYFER ETHOLIADAU LLYWODRAETH LEOL 2017

6 - 16

Ystyried adroddiad y Swyddog Monitro (ynghlwm).

6. TREFN DATRYS LLEOL MODEL CYNGHORAU CYMUNED

Ystyried adroddiad llafar y Swyddog Monitro.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL YR OMBWDSMON 2015/16

17 - 65

Ystyried adroddiad y Swyddog Monitro (ynghlwm).

8. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

66 - 67

Ystyried adroddiad y Swyddog Monitro (ynghlwm).

PWYLLGOR SAFONAU DYDD LLUN, 27 MEHEFIN 2016

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Lesley Day, Eryl Jones-Williams a Michael Sol Owen.

Aelodau Annibynnol:- Ms Jacqueline Hughes, Mr Aled Jones, Miss Margaret Jones, Mr David Wareing a'r Dr Einir Young (Cadeirydd)

Aelod Pwyllgor Cymunedol:- Mr David Clay.

Hefyd yn Bresennol: Iwan Evans (Swyddog Monitro), Sion Huws (Uwch Gyfreithiwr) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau).

1. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 18 Ebrill, 2016 fel rhai cywir.

Diolchodd y Cyngorydd Lesley Day i'w chyd-aelodau am eu dymuniadau da.

Nododd y Cyngorydd Michael Sol Owen y bu iddo, trwy amryfusedd, anghofio anfon ymddiheuriad.

3. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU 2015/16

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn amgáu drafft o adroddiad blynyddol y pwyllgor ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2015 hyd at 31 Mawrth 2016. Gwahoddwyd sylwadau a chymeradwyaeth y pwyllgor i'r ddogfen. Nodwyd y byddai'r Cadeirydd a'r Swyddog Monitro yn ychwanegu rhagair i'r adroddiad cyn ei gyhoeddi.

Nododd yr Uwch Gyfreithiwr y bwriedid cylchredeg yr adroddiad i glercod y cyngorau cymuned a thref yn dilyn y Cyngor llawn yn Hydref.

Gofynnwyd i'r aelodau wirio eu manylion personol ac e-bostio'r Uwch Gyfreithiwr.

Yn ystod y drafodaeth ar gynnwys yr adroddiad:-

- Awgrymwyd cyfeirio at anallu Linda Byrne i barhau fel aelod annibynnol oherwydd gwaeledd.
- Nododd y Cyngorydd Lesley Day nad oedd yn gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn 2015/16.

Holwyd a fyddai'n bosib' cyflwyno'r adroddiad blynyddol i gyfarfod Gorffennaf o'r Cyngor o hyn allan, ond eglurodd y Swyddog Monitro nad oedd y calendr yn ffafrio hynny.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r drafft o adroddiad blynyddol a'i gyflwyno i gyfarfod 6 Hydref o'r Cyngor.

4. MYNYCHU AC ARSYLLU CYFARFODYDD

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn adolygu'r drefn o ymweld â chyfarfodydd Cyngor Gwynedd a Chynghorau Cymuned y Sir a'r budd a gafwyd ac yn gofyn i'r pwyllgor ystyried fyddai gwerth mewn adnabod rhaglen fwy strwythuredig o arsyllu cyfarfodydd.

Yn ystod y drafodaeth:-

- Awgrymwyd y byddai'n fuddiol i'r Pwyllgor Safonau arsyllu'r gwaith o baratoi ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol 2017, ac yn benodol y sesiynau i godi ymwybyddiaeth darpar ymgeiswyr a'r rhaglen anwytho ar gyfer aelodau etholedig yn dilyn yr etholiadau. Awgrymwyd hefyd y byddai'n syniad cynnwys eitem ar waith y Pwyllgor Safonau yn y sesiynau codi ymwybyddiaeth fel bo darpar ymgeiswyr yn gwybod sut i ymddwyn yn y gweithgareddau ymgyrchu. Nododd y Swyddog Monitro ei fod eisoes mewn trafodaethau gyda'r Gwasanaethau Democrataidd ynglŷn â chodi ymwybyddiaeth o fewn y drefn anwytho ynglŷn â rôl y Pwyllgor Safonau.
- Awgrymwyd ei bod yn synhwyrol i gysylltu â chynghorau ymlaen llaw i'w hysbysu o fwriad aelod i ddod i arsyllu cyfarfod, yn enwedig os yw'r aelod hwnnw angen gwasanaeth cyfieithydd.

PENDERFYNWYD

- (a) Bod gwerth mewn adnabod rhaglen fwy strwythuredig o arsyllu cyfarfodydd ac ymddiried yn y Swyddog Monitro a'r Uwch Gyfreithiwr i gytuno rhaglen ddrafft o ymweliadau â chymaint o gynghorau â phosib' dros y 12 mis nesaf.
- (b) Gofyn i'r Swyddog Monitro ddarparu adroddiad byr i'r cyfarfod nesaf yn amlinellu'r gwaith o baratoi ar gyfer Etholiadau Llywodraeth Leol 2017 a sut mae'r drefn Safonau yn gweu i mewn i hynny.

5. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd, er gwybodaeth – adroddiad y Swyddog Monitro ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau.

Ymhellach i gynnwys yr adroddiad ysgrifenedig, nododd yr Uwch Gyfreithiwr fod yr Ombwdsmon bellach wedi hysbysu'r Cyngor ei fod yn ymchwilio i Achos 201600999.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad.

Dechreuodd y cyfarfod am 11.00 y.b. a daeth i ben am 11.35 y.b.

CADEIRYDD

Eitem 5

CYFARFOD	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD	3 Hydref 2016
PENNAWD	PARATOI AT ETHOLIADAU 2017
AWDUR	IWAN G D EVANS, SWYDDOG MONITRO

Cefndir

Yn unol â'r addewid i'r Pwyllgor rwy'n atodi adroddiad fu gerbron Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd y Cyngor ar y 20fed o Fedi 2016.

Mae'r adroddiad yn adrodd ar y gwaith sydd yn mynd rhagddo i baratoi ar gyfer anwytho aelodau newydd i'r awdurdod yn sgil etholiadau May 2017. Mae'r adroddiad yn gyfle i'r Pwyllgor gael dealltwriaeth o'r trefniadau ac ystyried pa hyfforddiant pellach allai fod angen ar gyfer aelodau yn sgil yr etholiadau.

Argymhelliad

Fod y Pwyllgor yn ystyried yr adroddiad ac yn cynnig arweiniad ar gyfleoedd hyfforddiant pellach posib.

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
DYDDIAD	20/09/2016
PWRPAS	Diweddaru aelodau'r Pwyllgor o'r datblygiadau diweddaraf a gwaith y grŵp ffocws etholiadau Llywodraeth Lleol (Mai 2017).
AWDUR	Vera Jones, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

1. CEFNDIR

- 1.1 Yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gynhaliwyd 22ain o Fawrth, 2016 gofynnwyd i'r pwyllgor adnabod 4-5 o aelodau fyddai'n fodlon eistedd ar grŵp ffocws i gynorthwyo gyda'r gwaith o baratoi ar gyfer etholiadau Llywodraeth Leol (i'w cynnal ym Mai 2017).
- 1.2 Penderfynwyd sefydlu grŵp ffocws gyda'r Cynghorwyr Annwen Daniels, Selwyn Griffiths, Jason Humphreys, Michael Sol Owen, ynghyd a'r Aelod Cabinet gyda chyfrifoldeb am y maes Democratiaeth, Cynghorydd Dyfrig Siencyn.
- 1.3 Adnabuwyd tair ffrwd i'r gwaith paratoi ar gyfer etholiadau Llywodraeth Lleol, sef:
 - Paratoi ymgeiswyr
 - Rhaglen anwytho a'r rhaglen hyfforddiant
 - Ystyriaethau electroneg
- 1.4 Noder fod gwaith y grŵp ffocws yn cyd-blethu ac ategu gwaith yr Is-grŵp Amrywiaeth, gweler adroddiad cynnydd ar wahân ganddynt.

2. DATBLYGIADAU HYD YMA – Sesiynau paratoi ac anwytho aelodau

- 2.1 Cyfarfu'r grŵp ffocws ar 14eg o Fehefin i drafod y ddwy elfen gyntaf, sef paratoi ymgeiswyr, a'r rhaglen anwytho / hyfforddiant ar gyfer y cyfnod Mai 2017 ymlaen. Yn bresennol roedd y Cynghorwyr Annwen Daniels, Selwyn Griffiths, Michael Sol Owen a Dyfrig Siencyn. Gellir gweld ffrwyth eu gwaith fel a ganlyn:
 - Sesiynau paratoi ar gyfer aelodau etholedig – **Atodiad A**
 - Rhaglen Anwytho ar gyfer aelodau – **Atodiad B**
- 2.2 Wrth ystyried beth i'w gynnwys a sut i gynnal y digwyddiadau uchod, bu i'r grŵp ystyried trefniadau 2012, ystyried negeseuon gan aelodau etholedig sydd wedi deillio o'r cyfweiliadau datblygu personol, yn ogystal ag ymgynghori gyda Grŵp Busnes y Cyngor.
- 2.3 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd drafod a derbyn y cynlluniau drafft a nodir yn Atodiad A ac Atodiad B.

3. DATBLYGIADAU HYD YMA – Technoleg Gwybodaeth

- 3.1 Cyfarfu'r grŵp ffocws i drafod y ddarpariaeth electroneg mewn sesiwn ar wahân ym mis Gorffennaf er mwyn sicrhau amser digonol i ystyried y gwahanol ffactorau. Yn bresennol roedd y Cynghorwyr Annwen Daniels, Selwyn Griffiths, Michael Sol Owen a Dyfrig Siencyn, ynghyd â Huw Ynyr, Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth ac Urien Huws, Peiriannydd Desgfwydd Technoleg Gwybodaeth i gynnig arbenigedd am y maes i'r aelodau.
- 3.2 Cafwyd cyfle i ystyried anghenion yr aelodau o ran technoleg (sef beth oedd angen i'r cyfarpar allu ei wneud), ac yna gymharu 4 dyfais wahanol yn ystod y cyfarfod. Mae'n faes cymhleth iawn, a daeth yn glir yn fuan na fyddai'r grŵp ffocws yn gallu dod i gasgliad yn ystod y sesiwn. Mae gwaith pellach i'w wneud i'r maes hwn, gyda chyfarfod arall wedi ei drefnu ar gyfer mis Hydref 2016. Gweler mwy o wybodaeth yn **Atodiad C**.
- 3.3 I gynorthwyo'r grŵp ffocws yn ei waith o ystyried yr anghenion Technoleg Gwybodaeth, byddai'n fuddiol iawn petai'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn gallu
- a) Cadarnhau'r anghenion o ran Technoleg Gwybodaeth (trafodaeth ar Atodiad C, pwynt 1)
 - b) Ystyried y manteision a'r anfanteision o gynnig un cyfarpar safonol neu ddewis o gyfarpar (trafodaeth ar Atodiad C, pwynt 5)
 - c) Rannu eu barn gychwynnol am ba fath o wybodaeth (os o gwbl) y byddai'r Aelodau yn dymuno ei gael pe byddem yn datblygu safle penodol ee mewnwyd cyngorwyr

4 CAMAU NESAF

- 4.2 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ystyried y datblygiadau hyd yma a thrafod yr hyn a nodir yn 2.3 a 3.3 uchod. Adroddir ymhellach i'r cyfarfod nesaf ar 29 Tachwedd 2016.
- 4.3 Yn ogystal â'r uchod, rydym yn ymwybodol na fydd yr holl aelodau cyfredol yn dewis sefyll yn etholiadau Mai 2017. Rydym hefyd yn ymwybodol fod gwybodaeth bwysig i'w gasglu gan aelodau sy'n dewis peidio ail sefyll, neu yn wir rai na fydd yn llwyddiannus wrth ail sefyll. Bydd y grŵp yn ystyried y trefniadau ar gyfer yr aelodau hynny yn eu cyfarfodydd nesaf.

Atodiad A – Rhaglen Waith Sesiynau Codi Ymwybyddiaeth

PARATOI YMGEISWYR AR GYFER ETHOLIAD MAI 2017

CEFNDIR

1. Mewn Cyfweiliadau Datblygu Personol gydag aelodau unigol ac mewn trafodaethau yn y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn ystod 2014/15, adnabuwyd yr angen i baratoi pobl yn well ar gyfer bod yn gynghorwyr sir, gan dargedu ymgeiswyr posib cyn iddynt gyflwyno enwebiadau fel eu bod yn deall beth fyddant yn eu hwynebu pe byddent yn llwyddiannus.

Y CYNNIG

2. Anelu at etholiadau'r Cyngor Sir ar 4 Mai 2017, gan gofio y bydd y Rhybudd Etholiad yn cael ei gyhoeddi 6 wythnos cyn hynny ar tua 23 Mawrth.
3. Y bwriad yw cynnal cyfres o sesiynau ar gyfer rhai sydd yn ystyried cynnig eu hunain fel ymgeiswyr tua mis Ionawr 2017.
4. Bwriedir ceisio rhoi cyhoeddusrwydd mor eang â phosib ar gyfer y sesiynau hynny gan ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, cysylltiadau pleidiau a rhestr bostio cynghorau cymuned i geisio denu cymaint o ddiddordeb â phosib yn y cyfarfodydd.
5. Bwriedir cynnal 3 chyfarfod, un yn Arfon, un yn Nwyfor ac un ym Meirionnydd gyda'r nos gan lunio pecynnau gwybodaeth i'w rhannu a'u dosbarthu yno.

RHAGLEN Y CYFARFODYDD

Croeso	Gair byr efallai gan Gadeirydd y Fforwm Ardal
Bod yn Gynghorydd	Cyflwyniad gan Arwel Jones ar:- • Gyfrifoldebau'r Cyngor Sir (Y gwahaniaeth efo cynghorau cymuned) • Rôl yr Aelod Lleol a'r rôl sefydliadol o fewn y Cyngor (gofynion amser) • Disgwyliadau technoleg ayb
Profiad Aelod Newydd	Sgwrs 10 munud gan aelod newydd (gwahanol yn y tair ardal) ar eu profiadau hwy yn 2012
Trefn y Cyngor	Esboniad gan Arwel Jones o'r trefniadau gwleidyddol (Cabinet / Craffu / Trefn Bwyllgorau)
Ymddygiad Aelodau	Cyflwyniad gan Iwan Evans / Sion Huws ar Safon Gwynedd a'r Côt Ymddygiad
Cyflog a Threuliau	Esboniad gan Arwel Jones o'r Drefn Cyflogau a Threuliau
Y Broses Etholiadol a'r Drefn Enwebiadau	Esboniad gan Raymond Harvey am y broses etholiadol, dyddiadau allweddol a ffurflenni i'w llenwi
Gofynion anwytho ar gyfer aelodau newydd ar ôl yr etholiad	Bydd angen i aelodau newydd fod ar gael i fynychu sesiynau anwytho dydd Mawrth a Mercher 9fed a'r 10fed o Fai, 2017 yng Nghaernarfon. Cyflwyno trefn y dyddiau a'r gofynion cyflwyno ganddynt ee manylion banc

DS Gweithredu yn reit llac a chaniatáu i bobl ofyn cwestiynau fel y mae'r cyflwyniadau yn digwydd

Atodiad B – Rhaglen Anwytho Posib

Anwytho Aelodau – Etholiadau Mai 2017.

Dydd Mawrth, 9fed o Fai a Dydd Mercher, 10fed o Fai, 2017.

Egwyddorion:

- Tueddir i ddysgu’n well mewn criwiau llai, felly “ffair gwybodaeth” yw’r ffurf a argymhellir ei dilyn
- cyfuniad o aelodau profiadol a’r newydd ym mhob criw (hybu mentora anffurfiol)
- Bydd angen sicrhau fod Aelodau yn ymwybodol o le i ddod o hyd i fwy o wybodaeth drostynt eu hunain.
- gellir trefnu sesiynau pellach os yw aelod yn dymuno hynny

Crynodeb.

Diwrnod 1af, 9fed o Fai, 2017:

10 – 11	Croeso a chyflwyniad i’r Cyngor.
11 – 12	Ymweld â stondin fesul grŵp.
12 - 1	Toriad i ginio.
1 – 2	Ymweld â stondin yn eu grŵp.
2 – 3	Ymweld â stondin yn eu grŵp
3 – 4	Cyflwyniad gan 4 Pennaeth Gwasanaeth

2il Ddiwrnod, 10fed o Fai, 2017:

10 – 11	‘Taith’ o amgylch y siambrau i aelodau newydd
11 – 12	Ymweld â stondin yn eu grŵp.
12 - 1	Toriad i ginio.
1 – 2	Ymweld â stondin yn eu grŵp.
2 – 3	Cyflwyniad gan 5 Pennaeth Gwasanaeth

Manylion/ esboniad pellach

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I'W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADU/YSTYRIAETHAU
Croeso gan y Cadeirydd a chyflwyniad gan y Prif Weithredwr (10 – 11 y bore)	Siambr Dafydd Orwig	• Croeso gan Gadeirydd y Cyngor • Croeso gan y Prif Weithredwr. • Cyflwyniad i egwyddorion Ffordd Gwynedd. • Cyflwyniad byr i ‘sefyllfa’r Cyngor’ – lle ydym arni o ran arbedion ayyb • Rôl yr aelodau a’u gwaith • Esbonio trefn y diwrnod/ dyddiau nesaf, sef y Ffair wybodaeth – gweler isod.	Cadeirydd y Cyngor. Prif Weithredwr.	

FFAIR GWYBODAETH

Bydd yr aelodau yn rhannu i 5 grŵp.

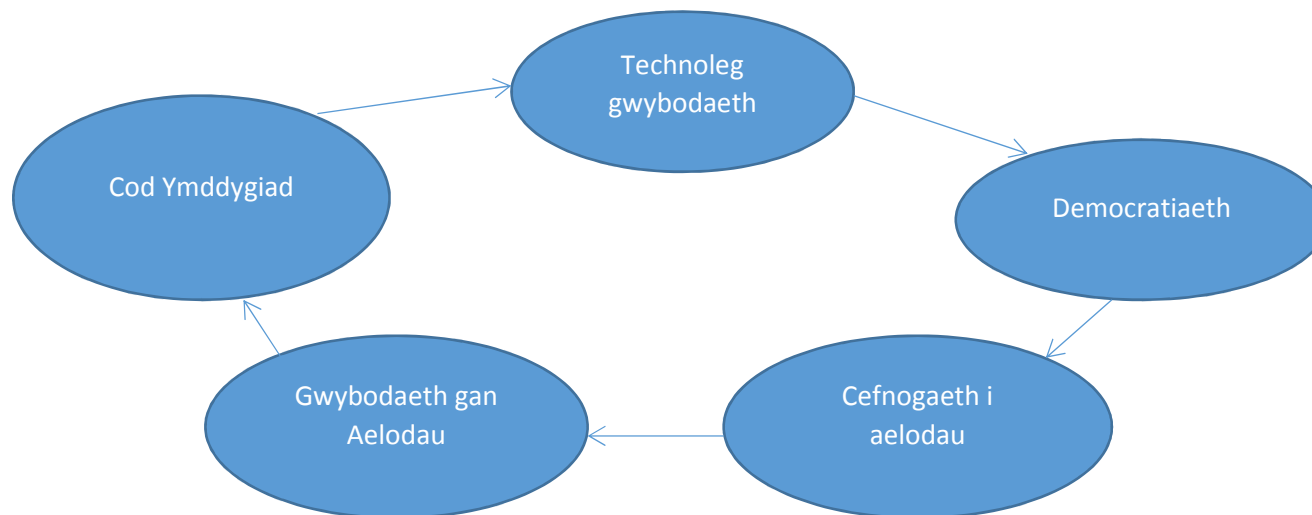
Awgrymir fod pob grŵp yn treulio awr ar bob stondin.

Bydd pob grŵp yn cychwyn ar stondin gwahanol, gan symud ymlaen i’r stondin nesaf yn y cylch.

Bydd yr holl aelodau yn ymweld â thri stondin ar y diwrnod cyntaf, ac yna â dau stondin ar yr ail ddiwrnod (bydd hyn yn caniatáu cyfle i bawb fod wedi ymweld â phob stondin dros y ddau ddiwrnod).

Bydd angen ystyriaeth i ofynion ieithyddol, awgrymir grŵp di-gymraeg.

Bydd angen trefnu hebryngwyr o un stondin i’r nesaf.

MANYLION AM Y ‘STONDINAU’

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I’W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Technoleg Gwybodaeth	Siambwr Hywel Dda	- Derbyn cyfarpar - Arwyddo cytundeb - Dychwelyd hen gyfarpar - Hyfforddiant byr/elfennol ar gyfarpar newydd a threfnu hyfforddiant pellach TG os oes angen - Modern.gov	Huw Ynry Bryn Goodman Urien Huws Sion M Owen	Dibynnol ar waith yr is-grŵp o ran sut gyfarpar y byddwn yn ei ddarparu i’r aelodau.

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I’W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Democratiaeth yn y Cyngor	Daron	- Democratiaeth yn gyffredinol – y darlun mawr (Llywodraeth Cymru, Llywodraeth leol, ayyb) - Strwythur y Cyngor o ran pwyllgorau – Cyngor, Cabinet, Craffu - Cyflwyniad byr i rolau'r pwyllgorau eraill - Llywodraethu corfforaethol – swyddogion y Cyngor etc - Grwpiau gwleidyddol a chydbwysedd gwleidyddol	Geraint Owen, Arwel Ellis Jones Vera Jones	Angen sicrhau fod y wybodaeth ar gael yn syml o ran disgrifiadau pwyllgorau ac ar gael ar y safle we (& ar gyfer y sesiynau cyn etholiad).

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I’W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Cefnogaeth i aelodau	Peris	- Hyfforddiant - Cyfweliadau Datblygiad personol - Lle i gael mwy o wybodaeth ee Rhaeadr ac e-gwynedd	Carey Cartwright Cara Williams Sarah Scott	Gwahanol weithgareddau o fewn un ystafell.

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I’W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Derbyn gwybodaeth gan aelodau	Enlli (a Mawddach i dynnu lluniau)	- Tynnu llun - Trefniadau cerdyn mynediad - Costau teithio, hawlio gofal, cyflogau, pensiynau ayyb - Cyflwyno eu manylion banc	Mari Powell Jones. Tynnwr Lluniau. Staff i weinyddu.	Gwahanol weithgareddau o fewn un ystafell. Tynnu lluniau – Ystafell Mawddach

		• Cyfle i drafod unrhyw anghenion arbennig		
--	--	--	--	--

TEITL	Lleoliad	MATERION I'W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Côd Ymddygiad	Gwyrfai neu Llyfni	- Sesiwn cyflwyno gwybodaeth a chyfle i holi - Cyflwyno copi caled o'r cod ymddygiad - Prif Egwyddorion - Cofrestru buddiant - Esbonio cofrestru buddiant mewn cyfarfodydd a'r anghenion arnynt - Protocol cyfryngau cymdeithasol - Arwyddo derbyn y swydd	Iwan Evans a Sion Huws	Cyfeirio at le i gael mwy o wybodaeth. Enghreifftiau ymarferol .

Ar ddiwedd y ddau ddiwrnod, cynhelir cyflwyniad byr gan Benaethiaid Gwasanaeth i brif ddyletswyddau eu gwasanaethau. Bydd yr holl aelodau yn ail ymgynnull yn Siambr Dafydd Orwig ar gyfer y sesiynau hyn am 3 o'r gloch ar y 9fed o Fai, a 2 o'r gloch ar y 10fed o Fai.

TEITL	Lleoliad	MATERION I'W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
Cyflwyniad gan y Gwasanaethau	Siambr Dafydd Orwig	Bydd 10 munud o slot i bob Pennaeth i amlinellu: - Prif gyfrifoldebau'r gwasanaeth - Strwythur y gwasanaeth - Sut i gysylltu - Prif heriau sy'n wynebu'r gwasanaeth Bydd y Penediaid perthnasol ar gael ar ddiwedd y sesiwn i ateb unrhyw gwestiynau pellach gan aelodau unigol.	<u>Diwrnod 1:</u> 4 Pennaeth <u>Diwrnod 2:</u> 5 Pennaeth	Bydd angen gallu cyfeirio'r aelodau at le i gael mwy o wybodaeth.

Ar ddechrau'r ail ddiwrnod, 10fed o Fai, bydd cyfle i'r Aelodau newydd gael 'taith' o amgylch y siambrau a chael cyflwyniad byr ar y systemau sydd ynddo. Mae'n bwysig i bob aelod newydd ymdrechu i fynychu'r sesiwn hwn fel eu bod yn ymwybodol o drefniadau cyn cyfarfod cyntaf y Cyngor newydd sydd i'w gynnal ar 18 Mai 2017. Croesewir aelodau profiadol hefyd.

TEITL	LLEOLIAD	MATERION I'W CYFARCH	SWYDDOGION	SYLWADAU/YSTYRIAETHAU
'Taith' o amgylch y siambrau Diwrnod 2. 10 – 11 y bore. Aelodau newydd	Ymgynnull yn Siambr Dafydd Orwig	- Cyflwyniad i Siambr Dafydd Orwig a Hywel Dda - Trio'r system bleidleisio - Cyflwyniad i we-ddarlledu a'r canllawiau a gweld enghreifftiau - Ymweld â lle paned, Siop Gwynedd (dim amser i fynd i Penrallt mae'n debyg)	Tim Gwasanaethau Democrataidd	Ystyriaeth at y dylid cynnal digwyddiad yn rhywle heblaw pencadlys - ar ôl y cyfarfodydd cyntaf. E.e. mynediad o bell trwy fideo gynhadledd ac/neu ddefnyddio'r Adnoddau sydd ym Mhenrhyndeudraeth

Ar ôl y dyddiau cyntaf.

Mae'r isod yn sesiynau y bydd angen eu rhaglennu i'w cynnal ar ôl hynny (o fewn 6 mis / blwyddyn). Teitlau eraill ychwanegol o bosib hefyd.

- Hyfforddiant i gadeiryddion (fersiwn syml o'r un cyfredol)
- Cyflwyniad i brif bolisiâu a Strategaethau'r Cyngor
- Cydraddoldeb
- Diogelu
- Rheoli Data
- Rhiantu Corfforaethol
- Cyllid - trefniadau ariannol y Cyngor ee lle daw ein harian? Dealltwriaeth refeniw, cyfalaf, balansau ayyb.
- Datblygu'r Cabinet newydd – hyfforddiant penodol
- Cynllunio (yn syth ar gyfer aelodau'r Pwyllgor) ar yn fuan iawn ar gyfer aelodau nad ydynt ar y pwyllgor
- Cyfryngau cymdeithasol
- Cyfweliadau datblygiad personol ac adroddiadau blynyddol
- Deddf Llesiant Gwasanaethau Cymdeithasol (Cymru)
- Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol
- Cyrff Allanol

Atodiad 3 – Gofynion Technoleg Gwybodaeth Aelodau

Grŵp Ffocws Etholiadau Mai 2017. Cyfarfod 2 – Cyfarpar electroneg posib

Dyddiad – 06/07/2016

Yn bresennol – Cynghorwyr Annwen Daniels, Selwyn Griffiths, Michael Sol Owen, Dyfrig Siencyn.

Swyddogion – Huw Ynyr, Uwch Reolwr Technoleg Gwybodaeth, Urien Huws, Peiriannydd Desgfwydd Technoleg Gwybodaeth, Arwel Ellis Jones, Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol, Vera Jones, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd, Sion Owen, Swyddog Cefnogi Aelodau.

1. Ystyriwyd yr anghenion (hynny yw, beth mae angen i'r ddarpariaeth electroneg ei wneud)
 - ✓ Derbyn e-byst
 - ✓ Darllen dogfennau yn rhwydd
 - ✓ Calendr
 - ✓ Cludadwy
 - ✓ Trin/golygu dogfennau (i rai)
 - ✓ Gyrru Lluniau ? (i rai)

(Noder, rhaid cofio fod darpariaeth ar gyfer trin dogfennau o gyfrifiadur gartref yn cael ei gynnig ar hyn o bryd ar gyfer golygu dogfennau)
2. Aseswyd 4 dyfais yn erbyn y meini prawf uchod yn ystod y cyfarfod, sef iPad Air 2, Lenovo L450/460, Lenovo x250, Surface Pro.
3. Roedd dwy ddyfais yn dod i'r brig yn gyfredol, sef iPad Air 2 a'r Surface Pro. Fodd bynnag, roedd y grŵp ffocws yn credu fod angen gwneud mwy o waith cyn gallu dod i gasgliad, gan ofyn i'r swyddogion
 - a) Ddarganfod beth oedd bwriadau awdurdodau eraill yng Nghymru o ran dyfais a chost
 - b) Ddarganfod beth oedd bwriad Apple ar gyfer rhyddhau eu dyfais newydd nesaf (sy'n debygol o ddigwydd oddeutu mis Hydref 2016)
 - c) Trefnu cyfle i aelodau'r Grŵp Ffocws i dreialu'r dyfeisiadau er mwyn eu galluogi i ddod i gasgliad tecach.
4. Mae'r gwaith uchod wrthi'n mynd rhagddo ar hyn o bryd, gyda chyfarfod pellach i ystyried y materion yn a, b ac c uchod yn cael ei drefnu ar gyfer yr Hydref.
5. Ymhellach, gofynnwyd i'r grŵp ffocws ystyried tair opsiwn o gyflwyno'r cyfarpar, sef unai:
 - i) Ddarparu un cyfarpar safonol i'r holl aelodau
 - ii) Roi dewis o gyfarpar i'r holl aelodau neu
 - iii) Ddarparu cyfarpar yn unol â swyddogaethau aelod (ee gwahanol i Aelod Cabinet)
6. Bu i'r grŵp ddechrau adnabod y manteision a'r anfanteision i'r uchod. Diau y bydd yn ystyriaeth yn y cyfarfod pellach ac wrth dreialu unrhyw gyfarpar, er mwyn gallu dod i gasgliad a chyflwyno argymhellion ar y ddarpariaeth electroneg. Disgwylir adrodd yr argymhellion i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 29 Tachwedd, 2016.

7. Bydd y grŵp hefyd yn ceisio dod i gasgliad ar y trefniadau ymarferol o ran dosbarthu'ry cyfarpar newydd, gosod canllawiau at pan fo aelod yn peidio â bod yn aelod, ynghyd ag ystyried trefniadau casglu offer cyfredol (yn ddibynnol ar yr opsiwn a gefnogir i'r dyfodol).

Pwyllgor :	Pwyllgor Safonau
Dyddiad :	3 Hydref 2016
Teitl :	Adroddiad Blynyddol yr Ombwdsmon 2015/16
Awdur :	Swyddog Monitro
Gweithredu :	Nodi er Gwybodaeth

Cefndir

1. Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi cyhoeddi ei adroddiad blynyddol am y flwyddyn 2015 – 2016.
2. Mae copi o'r rhannau hynny o'r adroddiad sy'n berthnasol i gwynion cod ymddygiad wedi ei gynnwys fel **Atodiad** i'r adroddiad hwn. Gellir gweld copi llawn o'r adroddiad ar wefan yr Ombwdsmon (www.ombudsman-wales.org.uk)
3. Yn ogystal â chyhoeddi adroddiad mae'r Ombwdsmon hefyd yn cynhyrchu llythyr blynyddol. Dyma'r hyn sydd ganddo i'w ddweud ynglŷn â chwynion cod ymddygiad ynddo:

“Gwelwyd cynnydd o 19% yn nifer y cwynion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad o'i gymharu â 2014/15 (274 yn 2015/16 yn erbyn 231). Mae'n siom gweld y cynnydd hwn, er bod hyn bron yn gyfan gwbl wedi'i briodoli i gynghorau cymuned lle gwelwyd cynnydd o 49%.

Y llynedd cyflwynais brawf lles y cyhoedd ar gyfer cwynion yn ymwneud â'r cod ymddygiad, ac rwy'n falch o ddweud bod hyn wedi helpu fy swyddfa i ddelio â'r cwynion hyn yn effeithiol.

Rwyf yn gwbl ymwybodol ein bod yn y cyfnod sy'n arwain at etholiadau lleol a bod cynnydd i'w weld, yn hanesyddol, yn nifer y cwynion yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad yn erbyn aelodau awdurdodau lleol. Rwyf wedi siarad o'r blaen am gwynion blinderus a byddwn yn cael fy siomi'n fawr pe byddwn yn gweld cynnydd yn nifer y cwynion am faterion dibwys yn ystod y 12 mis nesaf pan mae fy swyddfa'n delio â materion o bryder go iawn ar draws y gwasanaethau cyhoeddus yn fy awdurdodaeth.”

Argymhelliad

4. Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r adroddiad.

ADRODDIAD BLYNYDDOL

2015/16

 10 MLYNEDD
O WEITHIO I WELLA

10 MLYNEDD
O WEITHIO I WELLA

Adroddiad Blynyddol 2015/16

o

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

A osodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru

o dan baragraff 14 o Atodlen 1

i Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005

Adroddiad Blynyddol 2015/16

1	Cyflwyniad gan yr Ombwdsmon	5
2	Fy Rôl yn Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	8
3	Deng Mlynedd o Wasanaeth yr Ombwdsmon	12
4	Y Gwasanaeth Cwynion	14
5	Gwella Gwasanaethau	25
6	Llywodraethu ac Atebolrwydd	28
7	Gweithgareddau Eraill	31
8	Yr Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb	36
Atodiad A	Cwynion am Gyrff Cyhoeddus: Crynodebau o Achosion Adroddiadau Lles y Cyhoedd	45
Atodiad B	Cwynion am Gyrff Cyhoeddus: Dadansoddiad Ystadegol o Ganlyniadau fesul Corff Cyhoeddus	55
Atodiad C	Cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad: Dadansoddiad Ystadegol o Ganlyniadau fesul Awdurdod Lleol	67

1. Cyflwyniad gan yr Ombwdsmon

Pleser mawr yw cyflwyno'r adroddiad hwn ynghylch y flwyddyn 2015/16, sef fy mlwyddyn lawn gyntaf yn y swydd, a degfed Adroddiad Blyneddol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) ers i'r swyddogaeth gael ei sefydlu ar 1 Ebrill 2006.

Credaf fod dau brif ddiben i'm Hadroddiad Blyneddol:

1. rhoi gwybod am berfformiad fy swyddfa a'i gwaith dros y flwyddyn ddiwethaf
2. tynnu sylw'r Cynulliad Cenedlaethol a phobl Cymru at y negeseuon sy'n deillio o ganlyniadau'r cwynion a gyflwynir imi ynghylch unrhyw feysydd sy'n peri pryder o ran darparu gwasanaethau cyhoeddus y genedl.

Fodd bynnag, gan fod y swydd yn dathlu ei dengmlwyddiant, yn yr Adroddiad Blyneddol hwn mae hefyd yn briodol myfyrio ynghylch y daith ers 1 Ebrill 2006, o fod yn newydd-ddyfodiad i ddod yn gynllun ombwdsmon aeddfed a berchir yn fawr. O ganlyniad, mae'r adroddiad hwn hefyd yn edrych yn ôl ar rai o brif ddatblygiadau'r degawd diwethaf.

Er bod cynllun yr Ombwdsmon yng Nghymru yn cael ei barchu gartref a thramor, rwyf yn teimlo'n gryf bod rhaid inni sicrhau ei fod yn addas i'r diben nid dim ond yn y dyddiau sydd ohoni ond yn y dyfodol. Mae'n bwysig ein bod yn deall taith y swyddogaeth o'r gorffennol; ond mae angen inni wneud hynny yng nhyd-destun y gwaith o sicrhau bod gan Gymru'r cynllun ombwdsmon modern y mae'n ei haeddu ar gyfer y dyfodol. Dyna pam yr oeddwn yn arbennig o falch bod Pwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru wedi cytuno i gynnal ymchwiliad i bwerau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a bod Bil Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) drafft wedi deillio o hynny. Rwyf yn trafod y pwnc hwn yn fwy manwl yn ddiweddarach yn yr adroddiad, ond hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch yn ddiifuant i Mrs Jocelyn Davies, AC, sef Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid, ac i bob aelod o'r Pwyllgor am eu gwaith diwyd ar y mater hwn. Rwyf wir yn gobeithio y bydd y Pumed Cynulliad newydd yn penderfynu bwrw ymlaen â'r Bil drafft, gan ei gyflwyno'n un o'r deddfau cyntaf ar ôl etholiad y Cynulliad ym mis Mai 2016.

Er fy mod yn teimlo'n gryf fod angen i bwerau OGCC gael eu cryfhau a'u hymestyn drwy gyfrwng deddfwriaeth newydd, ers imi ymgymryd â'r swydd bûm hefyd yn ystyried pa fentrau y gallaf eu cyflwyno er mwyn mynd i'r afael â'r materion y mae'r swyddfa yn eu hwynebu ar hyn o bryd. Fel y nodais y llynedd, roedd y cynnydd flwyddyn ar ôl blwyddyn yng nghyfanswm y gwaith achos yn destun pryder, ac roeddwn yn ceisio ffyrdd a fyddai'n ein galluogi i 'newid y duedd'. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, cyflwynais newidiadau o ran y staff yn fy swyddfa. Newid allweddol o blith y rhain oedd cyflwyno swyddi estynedig i nifer o staff ymchwilio, a fyddai'n cynnwys dyletswyddau 'swyddog gwella'. Mae hyn yn rhoi mwy o bwyslais ar yr arferion gorau, datblygiad diwylliannol corfforaethol, a rhoi terfyn ar gylchoedd o ddarparu gwasanaethau gwael. Er bod y trefniadau cynnar yn dal i ymwreiddio, bûm yn falch iawn o'r cynnydd a wnaed. I ategu'r newidiadau hyn, roeddwn am wella ein gweithgareddau cyfathrebu allanol, a chynyddais adnoddau'r swyddfa i'r perwyl hwnnw. Roeddwn yn arbennig o falch ein bod wedi gallu cyflwyno adroddiad thematig eleni. Tynnodd hwn sylw'r cyhoedd at faes sy'n peri pryder yn sgil ymchwiliadau fy swyddfa i ofal o ansawdd gwael 'y tu allan i oriau' mewn ysbytai.

Ar yr un pryd ag yr oedd y gwaith uchod yn mynd rhagddo, roeddwn i a'm staff yn cydweithio i lunio cynllun strategol tair blynedd newydd ar gyfer y cyfnod hyd at 2018/19. Arweiniodd y gwaith hwn at Weledigaeth, Cenhadaeth, Gwerthoedd a Nodau Strategol newydd. Rwyf yn hynod fodlon ar ganlyniad y gwaith hwn ac rwyf yn ddiolchgar i'm tîm am y ffordd frwdfrydig y bu'n ymgysylltu â'r broses. Rwyf yn ddiolchgar hefyd i Aelodau Panel Cyngori OGCC a fu hefyd yn cyfrannu at ddatblygiad y cynllun.

Gwnaethom hefyd barhau i ymgymryd â nifer o weithgareddau allgymorth yn ystod y flwyddyn. Roedd y gwaith hwn yn cynnwys rhoi sylw arbennig i wella ein darpariaeth i'r bobl hynny sy'n fyddar neu sydd ag anawsterau o ran eu clyw. Mae rhagor o wybodaeth am ein gwaith allgymorth yn ystod y flwyddyn ar gael yn fy 'adroddiad blynyddol ar gydraddoldeb', yn Adran 8 o'r adroddiad hwn.

Fodd bynnag, o bell ffordd gweithgaredd mwyaf y swyddfa yn ystod y flwyddyn oedd y busnes craidd o ystyried y cwynion a wnaed i mi. Tra ar y cyfan yr oedd llwyth achosion y swyddfa (sy'n cynnwys ymholiadau a chwynion ill dau) i fyny 4%, yn ddiddorol, ac ond am yr ail dro ers i'r swyddfa gael ei chreu, cafwyd gostyngiad yn y cwynion a dderbyniwyd am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus (i lawr 4% o gymharu â 2014/15). Yn nodedig, yr unig sector a welodd gynnydd yn nifer y cwynion i fy swyddfa oedd y GIG yng Nghymru, a oedd i fyny 4%; disgynodd cwynion am y sectorau eraill i wahanol raddau.

Yr wyf wedi siarad o'r blaen am fy nymuniad i sicrhau bod adnodd fy swyddfa ond yn cael ei roi at ystyried y materion hynny sy'n peri pryder go iawn yn hytrach na chwynion dibwys am y Cod Ymddygiad. Mae'n siom arbennig i mi felly bod cwynion sy'n honni bod cynghorwyr wedi torri

Cod eu hawdurdod wedi codi 19%. Mae hyn yn priodoli yn unig i gynghorau cymuned a thref, lle mae cwynion am aelodau o'r cynghorau hyn wedi codi 49%. Yr wyf wedi bod yn arbennig o falch bod y prawf budd y cyhoedd y cyflwynais y llynedd wedi helpu fy swyddfa i ddelio â'r cwynion hyn mewn modd effeithiol. Rwy'n trafod hyn ymhellach yn adran 4 o'r adroddiad hwn.

Yn olaf, hoffwn ddiolch i'r staff a'r Panel Cyngori am eu cymorth yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. I nifer o aelodau o'm staff, bu newidiadau uniongyrchol i'w swyddi yn y cyfnod hwn, a chafwyd effeithiau cysylltiedig i weithwyr eraill. Rwyf yn hynod ddiolchgar iddynt am eu hagwedd gadarnhaol at y trefniadau newydd a'u proffesiynoldeb parhaus yn ein nod cyffredin o sicrhau cyfiawnder gweinyddol i ddefnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus a gwella'r ddarpariaeth o wasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.

Nick Bennett
Ombwdsmon

2. Fy Rôl yn Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Fel Ombwdsmon, mae gennyf ddwy rôl benodol. Yr un gyntaf yw ystyried cwynion am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru; yr ail yw ystyried cwynion bod aelodau awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad. Rwyf yn annibynnol ar bob corff llywodraethol ac mae'r gwasanaeth yr wyf yn ei ddarparu yn un di-dâl.

Cwynion am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus

O dan Ddeddf OGCC 2005, rwyf yn ystyried cwynion am gyrff sydd, yn gyffredinol, yn darparu'r gwasanaethau cyhoeddus y mae'r cyfrifoldeb am eu darparu wedi'i ddatganoli i Gymru. Mae'r mathau o gyrff y gallaf ymchwilio iddynt yn cynnwys:

- llywodraeth leol (cynghorau sir a chymuned);
- y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (gan gynnwys ymarferwyr cyffredinol a deintyddion);
- landlordiaid cymdeithasol cofrestredig (cymdeithasau tai);
- a Llywodraeth Cymru, ynghyd â'r gyrff y mae'n ei noddi.

Rwyf hefyd yn gallu ystyried cwynion ynghylch gwasanaethau gofal lliniarol a gofal cymdeithasol a drefnir neu a ariennir yn breifat.

Wrth ystyried cwynion, rwyf yn ceisio canfod a yw pobl wedi cael eu trin yn annheg neu'n anystyriol, neu a ydynt wedi cael gwasanaeth gwael o ganlyniad i fai ar ran darparwr y gwasanaeth. Bydd sylw hefyd yn cael ei roi i ganfod p'un a yw darparwr y gwasanaeth wedi gweithredu yn unol â'r gyfraith a'i bolisiau ei hun. Os bydd cwyn yn un ddilys, byddaf yn argymhell camau unioni priodol. Y prif ddull a ddefnyddir wrth argymhell camau unioni, pan fo'n bosibl, yw rhoi'r achwynydd (neu'r person sydd wedi dioddef yr anghyfiawnder) yn ôl yn y sefyllfa y byddai wedi bod ynddi pe na bai'r broblem wedi codi. Hefyd, os byddaf yn gweld tystiolaeth o wendid systemig yn ystod fy ymchwiliad, bydd argymhellion yn cael eu cyflwyno er mwyn lleihau'r tebygolrwydd yr effeithir ar eraill yn yr un modd yn y dyfodol.

Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Newydd?

Rwyf wedi amlinellu uchod brif nodweddion fy swydd yn Ombwdsmon. Fodd bynnag, yn ystod y flwyddyn cynhaliodd Pwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru ymchwiliad i bwerau'r Ombwdsmon. Yn dilyn ei adroddiad ar yr ymchwiliad, cyhoeddwyd Bil OGCC Drafft.

Roeddwn yn hynod falch o weld bod y cynigion a ganlyn wedi'u cynnwys yn y Bil OGCC drafft, sy'n cryfhau pwerau presennol OGCC:

- y gallu i ymgymryd ag ymchwiliadau pen a phastwn;
- y gallu i dderbyn cwynion ar lafar;
- y gallu i ystyried cwynion ynghylch ysbytai preifat mewn amgylchiadau pan fo llwybr claf wedi cynnwys triniaeth a/neu ofal gan ddarparwyr gofal iechyd cyhoeddus a phreifat;
- rôl awdurdod safonau cwynion.

Ar ôl i'r Pwyllgor Cyllid gynnal ymgynghoriad wedyn â'r cyhoedd ynghylch y Bil Drafft, yn y cyflwyniad i'r adroddiad canlyniadol, nododd Cadeirydd y Pwyllgor, Mrs Jocelyn Davies, AC, fod y Pwyllgor o'r farn y dylai rôl yr Ombwdsmon gael ei llywodraethu gan ddeddfwriaeth Gymreig, yn hytrach na thrwy ddiwygio Deddf 2005. Y nod felly oedd creu un darn o ddeddfwriaeth ddwyieithog a fyddai'n diddymu Deddf OGCC 2005. Roedd yr adroddiad yn cynnwys nifer o argymhellion, a'r cyntaf o'r rheini oedd:

Argymhelliad 1 - Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Pwyllgor o Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn y dyfodol gyflwyno'r Bil Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) drafft cyn gynted â phosibl yn y Pumed Cynulliad.
 (Ffynhonnell: Pwyllgor Cyllid Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Trafod yr ymgynghoriad ar y Bil Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) drafft (Mawrth 2016))

Rwyf yn falch iawn o ganlyniad gwaith Pwyllgor Cyllid y Cynulliad. Rwyf wedi gwneud sylwadau'n gyhoeddus mewn nifer o fannau fy mod o'r farn ei bod yn hollbwysig inni sicrhau bod sail ddeddfwriaethol gadarn i OGCC, y gallwn ddatgan ein bod wir yn barod ar gyfer y dyfodol, a bod deddfwriaeth:

- yn mynd i'r afael â heriau'r dyfodol a fydd yn effeithio ar ddefnyddwyr gwasanaethau mewn cymdeithas sy'n heneiddio a lle y ceir lefelau uwch o fod yn agored i niwed corfforol ac emosiynol;
- yn gwneud cyfraniad gwirioneddol i'r gwaith o wella gwasanaethau cyhoeddus a'u diwygio gan sicrhau gwerth rhagorol am arian;
- yn sicrhau y bydd dinasyddion o gefndiroedd mwy difreintiedig yn ei chael yn haws cyflwyno cwyn;
- yn cryfhau llais y dinesydd ac yn sicrhau, pan fo'n bosibl, y bydd prosesau'n dilyn y dinesydd yn hytrach na'r sector neu'r seilo.

Rwyf yn gobeithio'n fawr y bydd y Pumed Cynulliad yn bwrw ymlaen ag argymhelliad y Pwyllgor, ynghyd â'r rhai eraill yn ei adroddiad, yn ddi-oed ar ôl etholiad Mai 2016, ac y bydd deddfwriaeth Gymreig newydd i'w gweld yn fuan.

Mae'r ddau adroddiad gan y Pwyllgor Cyllid y cyfeirir atynt uchod ar gael ar wefan y Cynulliad: cynulliad.cymru

Cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad

O dan ddarpariaethau Rhan III Deddf Llywodraeth Leol 2000, a Gorchmynion perthnasol a wnaed gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan y Ddeddf honno, rwyf yn ystyried cwynion bod aelodau awdurdodau lleol wedi torri Cod Ymddygiad eu hawdurdod. Gallaf ystyried cwynion am ymddygiad aelodau:

- cyngorau sir a chynghorau bwrdeistrefi sirol
- cyngorau cymuned
- awdurdodau tân
- awdurdodau parciau cenedlaethol a
- phanelau heddlu a throsedd.

Mae gan yr holl awdurdodau hyn God Ymddygiad sy'n nodi'n fanwl sut y mae'n rhaid i'r aelodau ddilyn egwyddorion ymddygiad cydnabyddedig mewn bywyd cyhoeddus.

Os bydd cynghorydd sir yn dymuno cwyno am gynghorydd sir arall yn ei awdurdod ei hun, byddaf yn disgwyl iddynt gyflwyno'r cwyn i Swyddog Monitro'r awdurdod hwnnw i ddechrau, oherwydd efallai ei bod yn bosibl datrys y mater yn lleol heb fy nghynnwys i.

Gwelliannau i Ddeddfwriaeth mewn cysylltiad â'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol

Roeddwn yn falch iawn o weld gwelliannau Llywodraeth Cymru i'r ddeddfwriaeth (a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2016). Isod, rwyf yn tynnu sylw at rai o'r prif newidiadau sy'n effeithio ar fy rôl mewn cysylltiad â'r cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad ac sy'n berthnasol i'm swydd:

- **Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016** - Mae darpariaeth ar gyfer nifer o welliannau mewn cysylltiad â'r ddeddfwriaeth ynglŷn â'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol, ac roeddwn yn falch o weld pob un ohonynt. Efallai'r prif welliant o blith y rhain, o'm safbwynt i, yw'r ffaith bod y gofyniad blaenorol a oedd yn gosod rhwymedigaeth ar aelod o awdurdod lleol i roi gwybod i mi, yn OGCC, am achos posibl o dorri'r Cod wedi'i hepgor ohono, ond mae rhwymedigaeth o hyd i roi gwybod i'r swyddog monitro am faterion o'r fath. Fodd bynnag, os bydd mater yn parhau heb ei ddatrys wedi i'r swyddog monitro ei ystyried, neu os yw'r gŵyn a gyflwynwyd yn un ddifrifol, gellir atgyfeirio'r gŵyn ataf i'w hystyried. Mae hyn bellach yn ategu'r trefniant anffurfiol ar gyfer datrys cwynion lefel isel gan aelodau yn erbyn ei gilydd y mae'r swyddfa hon wedi cytuno arno'n ddiweddar â chynghorau sir neu gynghorau bwrdeistrefi sirol. Nid yw'r gwelliant hwn yn rhwystro aelod rhag rhoi gwybod i mi am achos a all fod yn ddifrifol o dorri'r Cod.

- Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Mae'r Rheoliadau hyn yn cyflwyno nifer o welliannau mewn cysylltiad â:

- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001
- Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001.

Yn arbennig, rwyf yn falch:

- bod darpariaeth wedi'i gwneud i alluogi pwyllgor safonau neu swyddog monitro, â chytundeb ysgrifenedig blaenorol Cadeirydd y pwyllgor safonau, atgyfeirio'r adroddiad am ymchwiliad ynghylch camymddwyn at bwyllgor safonau awdurdod arall er mwyn iddo ddyfarnu arno, gan anelu at oresgyn unrhyw wrthdaro posibl rhwng buddiannau a all fod gan bwyllgor safonau wrth ymdrin â'r gŵyn sy'n cael ei hystyried
- bod dau awdurdod perthnasol neu ragor yn gallu sefydlu cyd-bwyllgor safonau erbyn hyn
- y bydd angen yn y dyfodol i aelod sy'n ceisio apelio yn erbyn dyfarniad pwyllgor safonau gael caniatâd Llywydd y Panel Dyfarnu, neu aelod enwebedig ohono, yn gyntaf.

Mae'r rhain i gyd yn ddatblygiadau y mae'r swyddfa hon wedi siarad o'u plaid ac wedi'u cefnogi mewn trafodaethau â Llywodraeth Cymru ac, yn wir, â swyddogion monitro. Rwyf yn gobeithio'n fawr y bydd y gwelliannau hyn yn arwain at system safonau moesol fwy effeithiol a gostyngiad yn nifer y cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad a gyflwynir i'm swyddfa ac o ran yr adnoddau staff cysylltiedig.

3. Deng Mlynedd o Swydd yr Ombwdsmon – Hanes yr Adroddiadau Blynyddol

Adam Peat yw'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru cyntaf

Ombwdsmon

2006/07

Mae'r daith yn dechrau – daeth Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i rym ar 1 Ebrill 2006, gan greu un gyrchfan ar gyfer cyflwyno cwynion ynghylch darparwyr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Cymerodd le swyddi blaenorol y Comisiynydd dros Weinyddu Lleol yng Nghymru, Comisiynydd Gwasanaeth Iechyd Cymru, Ombwdsmon Gweinyddiaeth Cymru, a'r Ombwdsmon Tai Cymdeithasol.

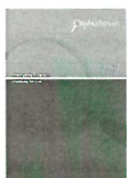
Ombwdsmon

2007/08

Am y tro cyntaf cyhoeddi adroddiadau lles y cyhoedd ar ymchwiliadau iechyd (o dan ddeddfwriaeth flaenorol y Comisiynydd Iechyd, roedd cyhoeddi adroddiadau ar ymchwiliadau iechyd wedi'i wahardd).
Canolbwyntir ar roi canllawiau i gyrrff cyhoeddus ar arferion gweinyddol da: Egwyddorion Gweinyddiaeth Dda; ac Egwyddorion Unioni Cam.

Peter Tyndall yw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru erbyn hyn

2008/09

Cyflwynir Cynllun Strategol newydd, sy'n pwysleisio: bod yn wasanaeth hygyrch, yn arbennig i'r rhai sydd mewn amgylchiadau sy'n peri eu bod yn agored i niwed; a symleiddio gweithdrefn gwynion Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru er mwyn ymdrin â'r heriau a wynebier oherwydd cynnydd yn y llwyth achosion.

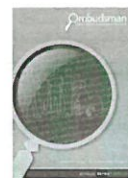
2009/10

Y Tim Cyngchori ar Gwynion yn cael ei greu gan roi mwy o bwyslais ar ofal cwsmeriaid, 'rheoli disgwyliadau' a dull rhagweithiol o Ddatrys yn Gynnar (Ateb Sydyn).
Canllawiau'n cael eu rhoi i gynghorwyr ynghylch y cod ymddygiad ar gyfer aelodau awdurdodau lleol.

2010/11

Erbyn hyn, cwynion sy'n ymwneud ag iechyd yw chwarter yr holl gwynion a gyflwynir i'r swyddfa.
Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ymgysylltu â Llywodraeth Cymru a'r Cynulliad i gynig mynd i'r afael ag anomaledd y diffyg cyfawnder gweinyddol i bobl sy'n ariannu eu gofal eu hunain a'r rhai sy'n cael gwasanaethau gan hosbisau.

2011/12

Yn sgil gwaith y grŵp a oedd yn cael ei gadeirio gan yr Ombwdsmon, mae Llywodraeth Cymru yn cyflwyno Polisi Enghreifftiol a Chanllawiau ynghylch ymdrin â chwynion, i'w mabwysiadu gan bob darparwr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru.
Lansio gwasanaeth cyfeirio Cwynion Cymru er mwyn helpu pobl i gyflwyno cwynion i gyrrff cyhoeddus am wasanaethau gwael.
Mesur Gwneud lawn am Gamweddau'r GIG yn cael ei gyflwyno a'r drefn adolygiad annibynnol yn cael ei ddileu; daw'r Ombwdsmon yn unig adolygydd annibynnol cwynion sy'n ymwneud ag iechyd.

Peter Tyndall yw Ombwdsmon
Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Daw Margaret Griffiths yn
Ombwdsmon Dros Dro o fis
Rhagfyr 2013

Nick Bennett yw Ombwdsmon
Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
o fis Awst 2014

2012/13

Mae'r Ombwdsmon yn cynnig y dylid diwygio Deddf OGCC.

Mae'r Ombwdsmon yn ymgysylltu â Llywodraeth Cymru ar Cynulliad ynghylch diffyg dull o wneud iawn ar gyfer pobl sy'n cael gwasanaethau cyhoeddus a ddarperir gan sefydliadau'r sector preifat, gan gyfeirio'n benodol at ofal iechyd preifat.

Mae'r Ombwdsmon yn adolygu ei drefniadau llywodraethu ei hun ac yn creu Panel Cynghori.

2013/14

Mae cyfnod pontio'n dechrau pan fo'r Ombwdsmon Dros Dro yn ymgymryd â'r swydd.

Mae'r duedd o nifer y cwynion yn cynyddu flwyddyn ar ôl blwyddyn yn parhau, wrth i nifer y cwynion sy'n ymwneud ag iechyd gynyddu 146% dros bum mlynedd. Erbyn hyn, cwynion sy'n ymwneud ag iechyd yw 36% o'r holl gwynion a gyflwynir i'r swyddfa.

Mae cwynion ynghylch gwasanaethau cymdeithasol hefyd yn dechrau peri pryder; gwelir cynnydd o 19% ers y flwyddyn flaenorol (er bod y nifer wedi cynyddu o sail is o ran nifer y cwynion o gymharu â meysydd cwynion eraill).

2014/15

Erbyn hyn mae'r Ombwdsmon yn gallu ystyried cwynion am ddarparwyr gofal annibynnol pan fo'r gofal yn cael ei ariannu gan yr unigolyn ei hun, yn ogystal â hosbisau a gofal cartref.

Mae Rheoliadau Gweithdrefn Gwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol (Cymru) 2014 yn dileu cyfnod yr adolygiad annibynnol, daw'r Ombwdsmon yn unig adolygydd annibynnol cwynion ynghylch gwasanaethau cymdeithasol.

Mae Pwyllgor Cyllid y Cynulliad yn cytuno i gynnal adolygiad o bwerau'r Ombwdsmon.

Mae'r Ombwdsmon yn cychwyn prosiect arloesedd i geisio creu manteision effeithlonrwydd yn wyneb cynnydd parhaus yn llwyth achosion y cwynion. Gwneir gwaith arall i newid y duedd; sy'n cynnwys mwy o bwyslais ar gasglu data ac adolygu adnoddau staff.

Nick Bennett yw Ombwdsmon
Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

2015/16

Mae'r Cynulliad yn cyhoeddi Bil Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru drafft.

Ceir newidiadau o ran staff, sydd i gynnwys cyflwyno rôl 'swyddog gwella' a rhoi mwy o bwyslais ar gyfathrebu allanol a mewnol.

Ac ymlaen i'r deng mlynedd nesaf ...

... mae pwerau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi'u cryfhau erbyn hyn ac mae'r Ombwdsmon yn gweithredu yn ôl Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2016 ????

10
2006 2016
- MLYNEDD -

Dathlu 10 mlynedd

Wrth gydnabod deng mlynedd o swydd yr Ombwdsmon, roeddwn yn hynod ddiochgar i'r Fonesig Rosemary Butler, y Llywydd, am gytuno i gynnal digwyddiad i ddathlur dengmlynyddiant yn adeilad y Senedd. Roeddwn wrth fy modd fod nifer o Aelodau'r Cynulliad, nifer o gydweithwyr ymhlith ombwdsmon y sector cyhoeddus, rhanddeiliaid eraill a staff yn gallu ymuno â mi i nodi'r achlysur. Bu'n gyfle da i ystyried llwyddiannau'r swyddfa yn y gorffennol yn ogystal ag edrych tuar dyfodol.

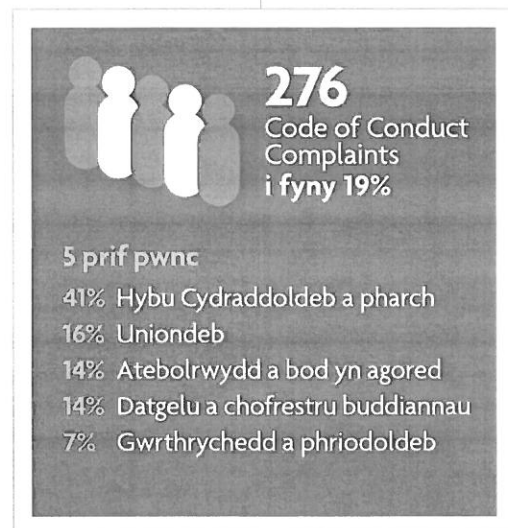
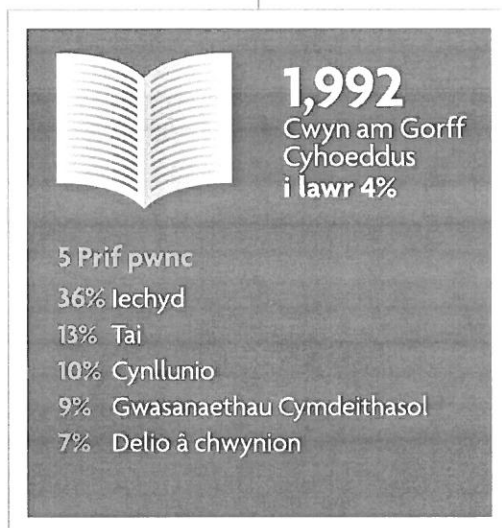
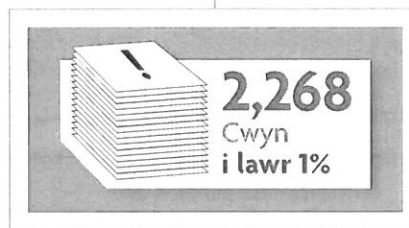

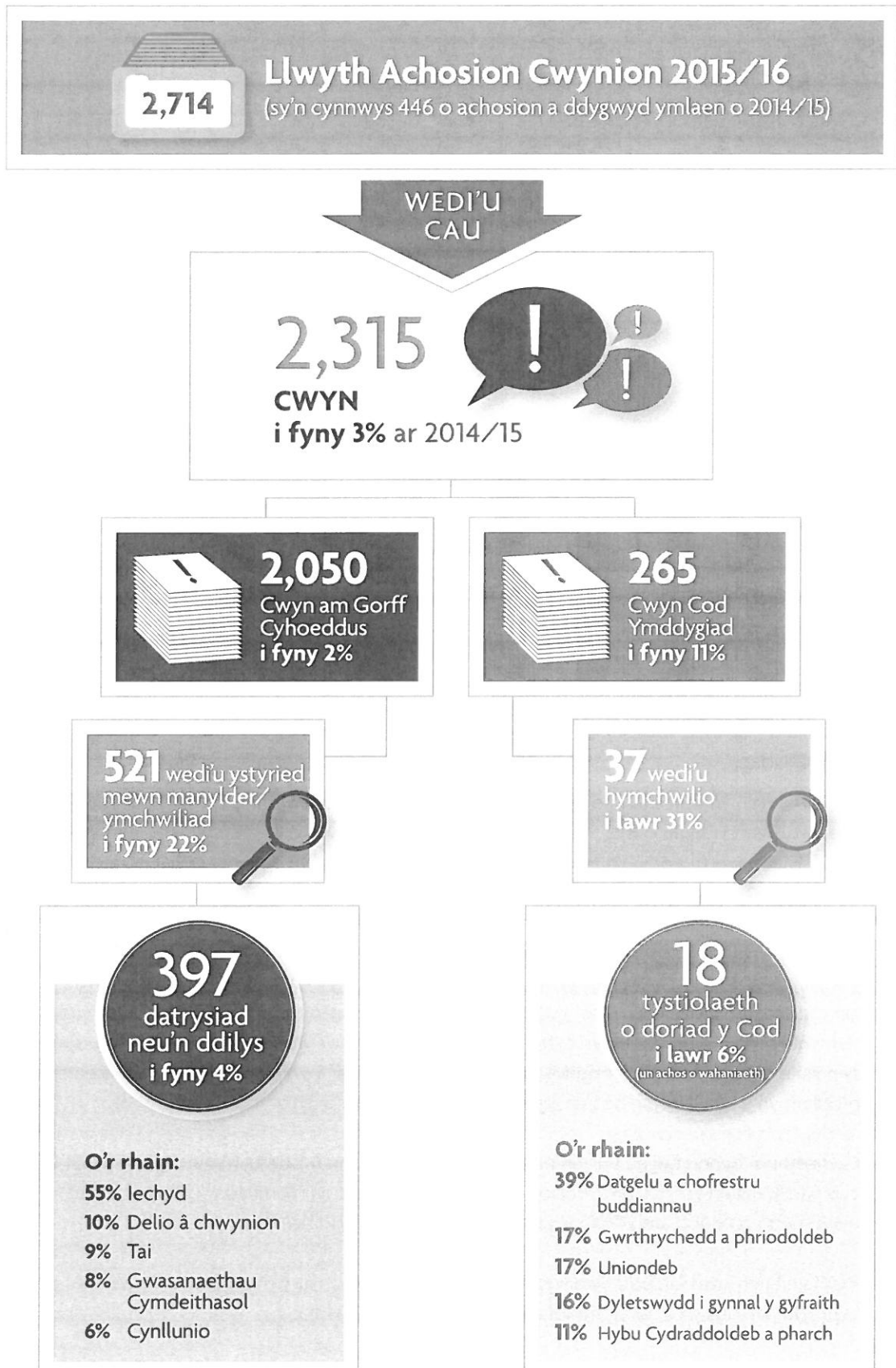
Y Fonesig Rosemary Butler, y Llywydd, yn croesawu Nick Bennett, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, a chydweithwyr ymhlith ombwdsmon y sector cyhoeddus yn y Senedd

5. Y Gwasanaeth Cwynion

Y Flwyddyn wedi'i
Chrynhoi

WEDI'U
DERBYN

Gwaith Achosion Cyffredinol

Cyfanswm yr ymholiadau a'r cwynion (cwynion am gyrff cyhoeddus, a chwynion am ymddygiad aelodau awdurdodau lleol) oedd 5,999 yn ystod 2015/16, sy'n gynnydd o 4% o'r sefyllfa yn 2014/15. Fel y gwelir o'r siart isod, sy'n cymharu'r sefyllfa bresennol â'r sefyllfa bum mlynedd yn ôl, bu cynnydd o 54%. Fodd bynnag, mae arwyddion bod y cynnydd a gafwyd ers i'r swyddfa ddod i fodolaeth yn dechrau aros yn ei unfan. Rwyf yn trafod yr agweddau amrywiol ar hyn yn fwy manwl isod.

Cyfanswm yr Ymholiadau a'r Cwynion a gafwyd fesul blwyddyn

Ymholiadau

Bu'r swyddfa'n ymdrin â 3,731 o ymholiadau yn ystod 2015/16, o gymharu â 3,470 yn y flwyddyn flaenorol (sef cynnydd o 8%). Cafwyd cynnydd o 100% o gymharu â'r sefyllfa bum mlynedd yn ôl. Mae'n werth nodi mai ym mis Chwefror 2016 y cyflwynwyd y nifer uchaf erioed o ymholiadau i'r swyddfa.

Cyswllt a wneir gan ddarpar achwynydd sy'n gofyn ynghylch y gwasanaeth a ddarperir, ac nad yw, yn y pen draw, yn arwain at gyflwyno cwyn ffurfiol imi yw ymholiad. Yn y pwynt hwn yn ein gwasanaeth, byddwn yn rhoi gwybod i bobl sut i gyflwyno cwyn imi neu, pan fo'r mater y tu hwnt i'm hawdurdodaeth, yn cyfeirio'r sawl sy'n cyflwyno'r ymholiad at y sefydliad priodol sy'n gallu ei helpu. Pan fo'n briodol, bydd y Tim Cyngori ar Gwynion hefyd yn ceisio datrys problem yn y cam ymholi heb drosglwyddo'r mater i'r cam o gyflwyno cwyn ffurfiol.

Gwnaethom bennu targed i ni ein hunain o ateb y galwadau i'r dderbynfa dros y brif linell ffôn cyn pen 30 eiliad yn 95% o'r achosion. Unwaith eto, roedd perfformiad y Tim yn drawiadol yn hyn o beth, gan iddo ateb 99% o'r galwadau o fewn y cyfnod hwn.

Rwyf yn falch iawn ein bod wedi cynnal gwasanaeth prydlon ar y rheng flaen er gwaethaf y cynnydd parhaus yn nifer yr ymholiadau a gyflwynir i'r swyddfa.

Cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad

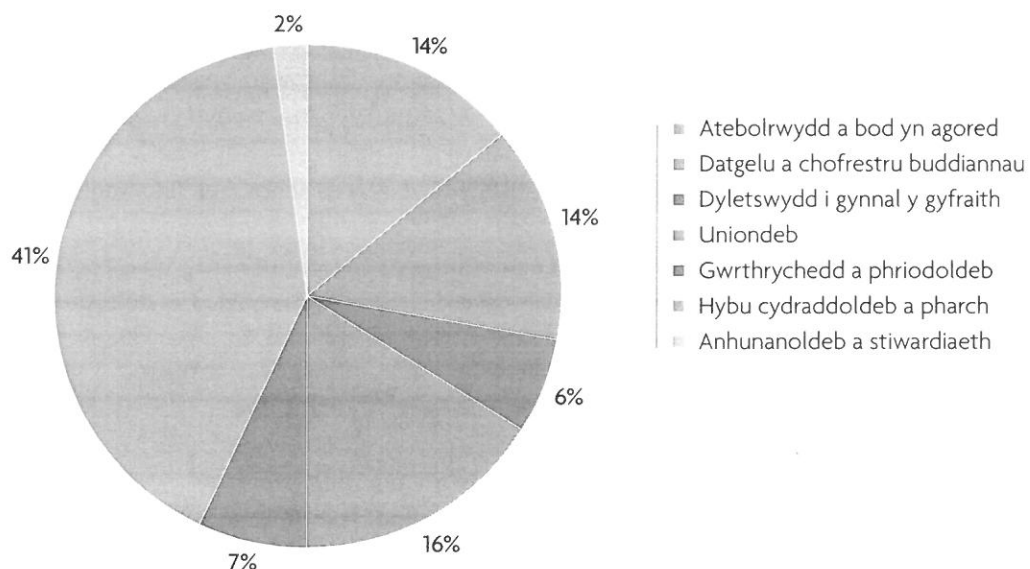
Y cwynion a gyflwynwyd

Cynyddodd nifer y cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad 19% o gymharu â'r sefyllfa yn 2014/15 (cafwyd 274 yn 2015/16 o gymharu â 231). Mae'n siomedig gweld y cynnydd hwn, yn arbennig mewn cysylltiad â chynghorau cymuned, y bu cynnydd o 49% yn nifer y cwynion amdanynt.

	2015/16	2014/15
Cynghorau Cymuned	158	106
Cyngor Sir/Cyngor Bwrdeistref Sirol	115	125
Awdurdod Tân	0	0
Awdurdod Parc Cenedlaethol	1	0
Panelau Heddlu a Throsedd	0	0
Cyfanswm	274	231

Natur y cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad

Materion 'cydraddoldeb a pharch' oedd sail y ganran fwyaf o bell ffordd o gwynion a gafwyd yn 2015/16, sef 41% o'r cwynion a gyflwynwyd imi (35% oedd y ganran yn 2014/15). Y maes lle y cafwyd y ganran fwyaf ond un o gwynion, sef 16%, oedd 'uniondeb'. 'Datgelu a chofrestru buddiannau' ac 'atebolrwydd a bod yn agored' a oedd yn y safle nesaf, yr oeddent ill dau yn cyfateb i 14% o'r llwyth achosion a oedd yn ymwneud â'r Cod Ymddygiad.

Crynodeb o ganlyniadau'r cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad

Gan gyd-fynd â'r hyn a welwyd mewn blynyddoedd blaenorol, cafodd mwyafrif llethol y cwynion hyn (213 ohonynt) eu cau o dan gategori 'Caewyd yr achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol' (cafodd 178 eu cau yn y modd hwn yn 2014/5). Mae hyn yn cynnwys penderfyniadau fel:

- nid oedd dim tystiolaeth ar yr olwg gyntaf fod y Cod wedi'i dorri
- nid oedd yr achos honedig o dorri'r Cod yn ddigon difrifol i gyfiawnhau ymchwiliad (ac nid oedd yn debygol o arwain at sancsiwn)
- roedd y digwyddiad a oedd wrth wraidd y gŵyn wedi digwydd cyn i'r aelod gael ei ethol (cyn iddo gael ei rwymo gan y Cod), a
- chafodd rhai eu hatgyfeirio'n ôl i'w datrys yn lleol.

Er gwaethaf y nifer uwch o gwynion a ddaeth i law, trosglwyddwyd llai ohonynt i fod yn destun ymchwiliad llawn (27 yn 2015/16 o gymharu â 34 yn y flwyddyn flaenorol). Rwyf yn priodoli hyn yn bennaf i newid allweddol dros y flwyddyn ddiwethaf, pan gyflwynais 'prawf lles y cyhoedd'. Datblygwyd y prawf hwn o ganlyniad i'r nifer uchel o gwynion distadl a ddaeth i law yn fy swyddfa, ac er mwyn egluro'r meini prawf y byddaf yn eu defnyddio wrth ystyried a ddylid ymchwilio i gŵyn neu beidio. Mae hefyd yn sicrhau fy mod yn parhau i ymchwilio i gwynion difrifol er mwyn cynnal hyder y cyhoedd yn safonau bywyd cyhoeddus.

O blith y 27 o achosion hynny yr ymchwiliwyd iddynt yn llawn, cafodd chwech eu hatgyfeirio naill ai at bwyllgor safonau neu'r Panel Dyfarnu (atgyfeiriwyd naw yn 2014/15). Mewn amgylchiadau o'r fath, y cyrff hyn sydd i ystyried y dystiolaeth a ganfuwyd, ynghyd ag unrhyw amddiffyniad a gyflwynwyd gan yr aelod o dan sylw. Mater iddynt hwy wedyn yw penderfynu a fu achos o dorri'r cod ac, os felly, pa gosb y dylid ei rhoi, os dylid rhoi cosb o gwbl. Ar hyn o bryd, mae tri achos sy'n aros i'w hystyried, a phenderfynwyd ar y tri achos arall fel a ganlyn:

Gwrandawriad gan:	Penderfyniad a Sancsiwn	Natur yr achos o dorri'r Cod
Pwyllgor Safonau	Torri'r Cod – cafodd y Cynghorydd ei atal am fis	Dyletswydd i gydymffurfio â'r gyfraith
Pwyllgor Safonau	Torri'r Cod – cafodd y Cynghorydd ei atal am fis	Datgelu a chofrestru buddiannau
Tribiwnlys Panel Dyfarnu Cymru	Torri'r Cod – cafodd y Cynghorydd ei atal am dri mis ac mae i'w hyfforddi yn ystod y cyfnod hwn.	Datgelu a chofrestru buddiannau

Mae dadansoddiad o'r canlyniadau wedi'i gyflwyno isod:

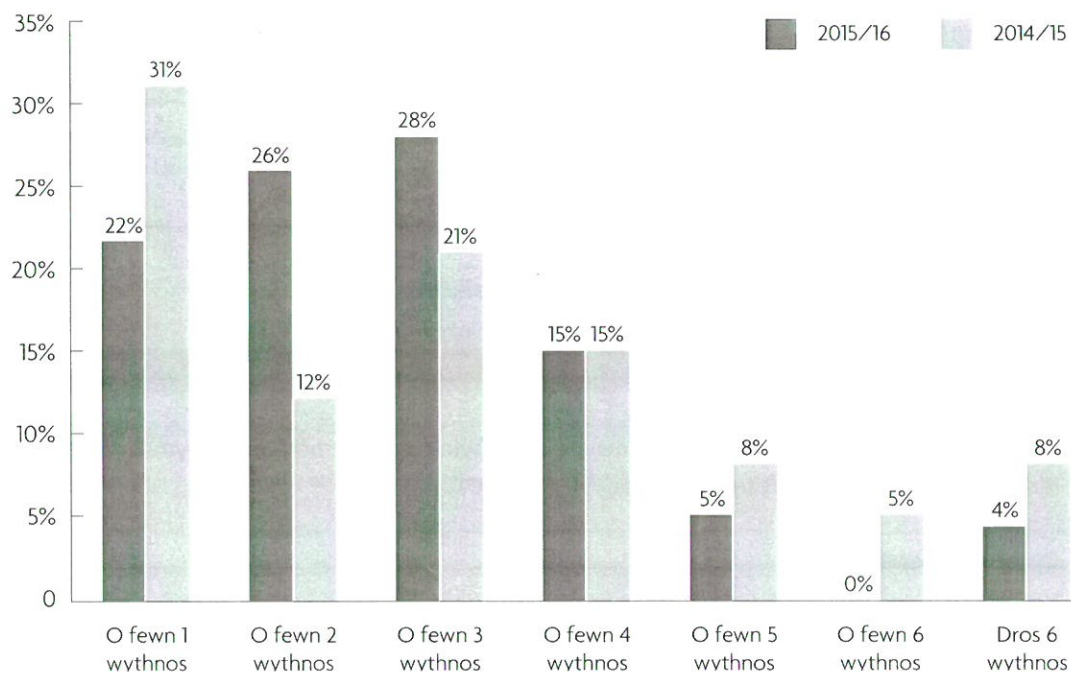
	2015/16	2014/15
Caewyd yr achos ar ôl ystyriaeth gychwynnol	213	178
Tynnwyd y gŵyn yn ôl	15	7
Terfynwyd yr ymchwiliad	10	20
Cwblhawyd yr ymchwiliad: Dim tystiolaeth o dorri'r Cod	11	17
Cwblhawyd yr ymchwiliad: Dim angen gweithredu	10	8
Cwblhawyd yr ymchwiliad: Atgyfeirio at Bwyllgor Safonau	3	8
Cwblhawyd yr ymchwiliad: Atgyfeirio at y Panel Dyfarnu	3	1
Cyfanswm y Canlyniadau – cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad	265	239

Ceir dadansoddiad manwl o ganlyniad cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad yr ymchwiliwyd iddynt yn ystod 2015/16, fesul awdurdod, yn Atodiad C.

Cyfnodau penderfynu

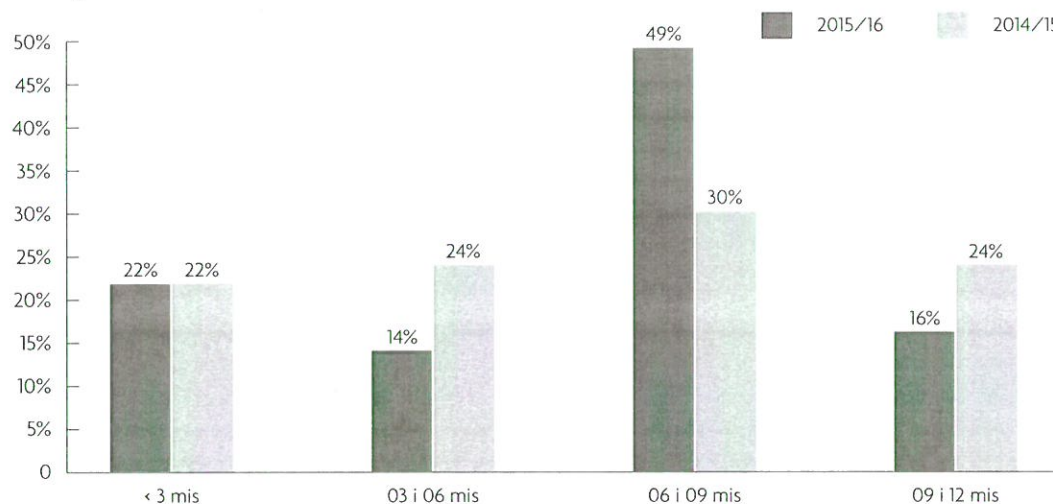
Yr amser a gymerwyd i ddweud wrth yr achwynydd p'un a fyddwn yn ymgymryd â'i gŵyn
 O ran cwynion ynghylch y Cod Ymddygiad, cafodd 91% o'r achwynwyr eu hysbysu cyn pen pedair wythnos a fyddwn yn ymgymryd â'u cwynion (o'r dyddiad y daeth gwybodaeth ddigonol i law). Rwyf yn arbennig o falch ein bod wedi rhagori ar ein targed o 90% yn hyn o beth. Y llynedd, rhoddais wybod ein bod wedi cyflawni'r targed pedair wythnos yn 79% o'r achosion ac y byddwn yn gweithio gyda fy staff yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i sicrhau ein bod yn rhoi gwybod yn brydlon i'r achwynydd a'r aelod a gyhuddwyd a fyddwn yn ymchwilio i'r mater neu beidio. Ar ben y gwelliant hwn yn ôl y targed pedair wythnos, mae hefyd yn werth nodi y rhoddwyd gwybod i 96% cyn pen pum wythnos. Rwyf i a'm staff bob amser yn ymwybodol o'r ffaith y gall bod yn destun cwyn fod yn fater difrifol sy'n peri straen i'r aelod y cyflwynir cwyn amdano.

Dangosir manylion pellach am gyfnodau'r penderfyniadau isod.

Cyfnodau'r penderfyniadau ar ddod ag ymchwiliadau ynghylch y cod ymddygiad i ben

Gan gymharu'r perfformiad â'r sefyllfa yn 2014/15, yn ogystal â'r gwelliant o ran cyflawni'r targed pedair wythnos, fel y nodir uchod, rwyf hefyd yn falch y bu gwelliant o ran cau ymchwiliadau cyn pen deuddeg mis. Ar ben hynny, fel y dengys y siart isod, yn ystod y flwyddyn ddiwethaf cafodd 85% o'r ymchwiliadau ynghylch y Cod Ymddygiad eu cwblhau cyn pen 9 mis, o gymharu â 76% yn 2014/15.

5. Gwella Gwasanaethau Cyhoeddus

Mae'n bwysig i mi nid yn unig ein bod yn gwneud iawn i ddefnyddwyr gwasanaethau cyhoeddus pan ganfyddir achos o ddarparu gwasanaeth yn wael, ond bod gwelliannau'n cael eu cyflwyno, o ganlyniad i'n gwaith, ym meysydd hynny'r ddarpariaeth o wasanaethau y bu inni ganfod methiannau ynddynt. Disgrifiaf isod rai o'r mentrau a gyflwynwyd eleni i ddatblygu'r arferion a sefydlwyd eisoes yn y cyswllt hwn.

Swyddogion Gwella

Yn arbennig, yn ystod y flwyddyn cyflwynais rôl ychwanegol 'swyddog gwella' i fod yn rhan o swyddi nifer o'r staff ymchwilio yn fy swyddfa. Er bod prif elfen eu swydd yn dal yn ymwneud ag ymchwilio i gwynion, bydd eu rôl wella yn cynnwys ymgysylltu â rhanddeiliaid o gyrff penodol sy'n rhan o'm hawdurdodaeth yn ogystal ag arweinwyr pynciau mewn meysydd sy'n parhau i effeithio ar ansawdd gwasanaethau cyhoeddus.

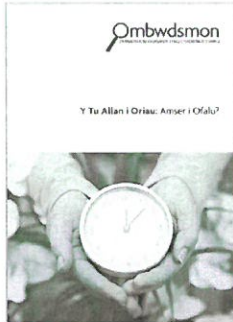
Y sefydliadau hynny y neilltuwyd Swyddog Gwella iddynt oedd: Bwrdd Iechyd Prifysgol (BIP) Abertawe Bro Morgannwg, BIP Aneurin Bevan, BIP Betsi Cadwaladr, BIP Caerdydd a'r Fro, BIP Hywel Dda a Chyngor Sir Ceredigion. Wrth ymgysylltu â'r gyrff hyn, rydym yn gobeithio gweld gwelliannau parhaus o ran ymdrin â chwynion, dysgu a chywiro pethau, ynghyd â'r trefniadau llywodraethu sydd eu hangen er mwyn gwella'n barhaus. Byddwn yn adolygu ein data'n rheolaidd, ynghyd â'r gwersi a ddysgwn o'r trefniadau hyn, er mwyn canfod unrhyw welliannau. Byddaf yn ystyried maes o law a fyddai'n fuddiol ymestyn y dull gweithredu hwn i gyrff eraill.

Bellach mae arweinwyr pynciau ar waith ar gyfer y meysydd a ganlyn:

- iechyd (ac mae arweinydd ar wahân ar gyfer cyngor clinigol)
- tai
- gwasanaethau cynllunio llywodraeth leol
- gwasanaethau cymdeithasol, a
- chod ymddygiad aelodau awdurdodau lleol.

Rhoddir yr orchwyl benodol i arweinwyr pynciau o ganfod tueddiadau o waith achosion ar draws y swyddfa, arwain yng nghyswllt adroddiadau thematig, a monitro datblygiadau deddfwriaethol a datblygiadau eraill sy'n effeithio ar y maes pwnc.

Adroddiadau Thematig

Cyhoeddwyd yr adroddiad thematig cyntaf a ddeilliodd o'r dull gweithredu newydd a ddisgrifir uchod ym mis Mawrth 2016. Tynnodd yr adroddiad 'Y Tu Allan i Orlau: Amser i Ofalu' sylw at nifer o achosion yr ymchwiliwyd iddynt a ddangosodd safonau annigonol yn y gofal a ddarparwyd i gleifion mewn ysbytai ledled Cymru y tu allan i oriau gwaith 'arferol'.

Oherwydd nad wyf ond yn gallu ystyried cwynion y mae defnyddwyr gwasanaethau yn eu cyflwyno imi ar hyn o bryd, galwodd fy adroddiad am adolygiad systemig annibynnol o ofal y tu allan i oriau. Yn arbennig, nodais fod angen rhoi sylw i'r meysydd a ganlyn:

- darpariaeth annigonol o ymgynghorwyr ar draws saith diwrnod
- oedi o ran cynnal adolygiadau meddygol a diffyg adolygiadau ymgynghorwyr
- diffyg uwch-oruchwyliaeth ar gyfer staff meddygol iau
- methu â chwrdd â safonau gofal a dilyn canllawiau sefydledig.

Er na wneuthum awgrymu bod y methiannau o ran gofal y bu i'm swyddfa eu canfod yn nodweddiadol o'r ddarpariaeth o wasanaethau iechyd yn ysbytai Cymru, nid oedd yn ymddangos eu bod yn achosion unigryw. Byddai adolygiad systemig annibynnol yn cadarnhau p'un a oes unrhyw batrymau neu anghysondebau sy'n dod i'r amlwg o ran ansawdd y gofal yn y maes hwn ac, os felly, yn peri bod modd mynd i'r afael â hwy â'r dulliau priodol.

Yn ychwanegol at yr hyn a nodir uchod, bu gweithgareddau eraill yn ystod y flwyddyn mewn cysylltiad â'r nod o wella'r ddarpariaeth o wasanaethau. Yn arbennig, roeddwn yn falch o allu cyhoeddi dogfen ar y cyd â'r Comisiynydd Gwybodaeth:

- **Egwyddorion Gweinyddiaeth Dda a Rheoli Cofnodion yn Dda** – Roedd y ddogfen hon yn diwygio 'Egwyddorion Gweinyddiaeth Dda' a gyhoeddwyd gan yr Ombudsmon yn 2008. Roeddwn yn falch iawn o allu gweithio gyda'r Comisiynydd Gwybodaeth i adolygu'r ddogfen hon, sydd bellach yn cynnwys dwy Egwyddor newydd sy'n ymwneud â rheoli cofnodion yn dda. Yn dilyn ymgynghoriad â chyrrff sy'n rhan o'm hawdurdodaeth, cyhoeddwyd y ddogfen newydd ym mis Chwefror 2016.
- **Dulliau Gwell o Gasglu Data** – Yn ystod y flwyddyn, buom hefyd yn adolygu lefel y data yr ydym yn eu casglu ynghylch y cwynion a gyflwynir imi, gan ganolbwyntio'n arbennig yn gyntaf ar gwynion sy'n ymwneud ag iechyd. Y nod yw ein galluogi i ganfod tueddiadau ar lefel fwy micro yn hytrach na lefel facro. Gan mai dim ond yn ystod y flwyddyn hon y bu inni ddechrau mewnbynnu'r data ar y lefel hon, mae'n rhy gynnar yn y broses inni fod wedi gallu elwa ar y gwaith hwnnw hyd yma. Fodd bynnag, rwyf yn gobeithio y byddwn yn gallu casglu gwybodaeth ddefnyddiol i weithredu arni yn ystod 2016/17.

At hynny, ni ddylid anghofio'r dulliau a sefydlwyd eisoes i dynnu sylw at feysydd yn y ddarpariaeth o wasanaethau sydd i'w gwella gan y cyrff sy'n rhan o'm hawdurdodaeth. Roedd y rhain yn cynnwys:

- **Adroddiadau budd cyhoeddus** – Cyhoeddwyd saith adroddiad o'r fath yn ystod 2015/16, a chyflwynir crynodebau o'r adroddiadau ymchwilio hyn ynghyd â chanfyddiadau a chanlyniadau yn Atodiad A. Mae'r adroddiadau llawn ar gael ar fy ngwefan yn www.ombwdsmon-cymru.org.uk.
- **Coflyfr yr Ombwdsmon** – Parhaodd y rhain i gael eu cyhoeddi bob chwarter. Y pedwar prif faes y nodwyd bod angen gwella gwasanaethau ynddynt yn y cyhoeddiadau a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn oedd:
 - gwasanaethau i ddinasyddion sy'n agored i niwed
 - lleihau trallod marw – pam y mae angen gwella gofal diwedd oes
 - gwasanaethau ymarferwyr cyffredinol
 - addysg anghenion arbennig.
- **Y Coflyfr Cod Ymddygiad** – Ar gais ei ddarllenwyr, bu inni ddechrau cyflwyno'r rhain bob chwarter yn ystod 2015/16 yn hytrach na bob chwe mis, sef ein harfer cyn hynny. Bydd sylwadau blynyddol gennyf i yn ymddangos yn argraffiadau mis Ebrill y Coflyfr.
- **Llythyrau Blynyddol** – Rhoddir y rhain i gynghorau sir a byrddau iechyd ac maent yn cael eu defnyddio'n sail i drafodaethau â Chadeiryddion a Phrif Weithredwyr byrddau iechyd lleol unigol. Caiff awdurdodau lleol eu gwahodd hefyd i drefnu cyfarfod i drafod eu Llythyr Blynyddol penodol os dymunant. Bwriedir i'r Llythyrau Blynyddol sydd i'w rhoi yn ystod 2016 yng nghyswllt blwyddyn weithredol 2015/16 gynnwys am y tro cyntaf sylwadau gan swyddog gwella mewn cysylltiad â'r cyrff hynny y neilltuwyd swyddog gwella iddynt.

6. Llywodraethu ac Atebolrwydd

Yr Ombwdsmon

Mae Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 yn pennu bod swydd yr Ombwdsmon yn 'gorfforaeth undyn'. Mae'r Ombwdsmon yn atebol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru, a hynny drwy gyfrwng yr adroddiad blynyddol, ac yn Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer yr arian cyhoeddus y mae'r Cynulliad Cenedlaethol yn ymddiried yn yr Ombwdsmon i'w ddefnyddio i ymgymryd â'i swyddogaethau.

Bu imi ymddangos gerbron Pwyllgor o'r Cynulliad ar sawl achlysur yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Roedd hyn yn cynnwys cwrdd â'r Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol i drafod yr Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2014/15 a'r Pwyllgor Cyllid i drafod yr amcangyfrif o'm cyllideb a gyflwynais ar gyfer 2016/17. Bu imi ymddangos gerbron y Pwyllgor Cyllid hefyd i ddarparu tystiolaeth ar gyfer ei ymchwiliad i bwerau OGCC. Roeddwn yn croesawu'r cyfle ar bob achlysur i drafod nid yn unig y gwaith a wnaed eisoes gan fy swyddfa, ond yr hyn a allai nodweddu gwaith y swyddfa yn y dyfodol.

Y Panel Cyngori a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Fel y nodwyd y llynedd, er mai corfforaeth undyn yw'r swydd, mae gennyf Banel Cyngori sy'n fy herio ac sy'n fy nghynorthwyo i yn Ombwdsmon. Ceir hefyd Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, sef is-bwyllgor o'r Panel. Wedi imi adolygu lefel yr aelodaeth yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, penderfynais gryfhau ei aelodaeth drwy ychwanegu un aelod ato. Cynhaliwyd ymarfer recriwtio agored/cyhoeddus. Roeddwn yn falch iawn o benodi Mr Jonathan Morgan o blith detholiad o ymgeiswyr medrus. Bu Mr Morgan yn gwasanaethu'n Aelod Cynulliad am 12 mlynedd, ac mae'n gyn-Gadeirydd i Bwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus y Cynulliad Cenedlaethol. Ymunodd â'r Panel ym mis Mawrth 2016 a bydd hefyd yn aelod o Bwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg OGCC.

Bydd gwaith y Panel a'r Pwyllgor dros y flwyddyn ddiwethaf yn cael ei gyflwyno'n fwy manwl fel rhan o'r Datganiad Llywodraethu yn fy Nghyfrifon Blynyddol ar gyfer 2015/16.

Y Tim Rheoli

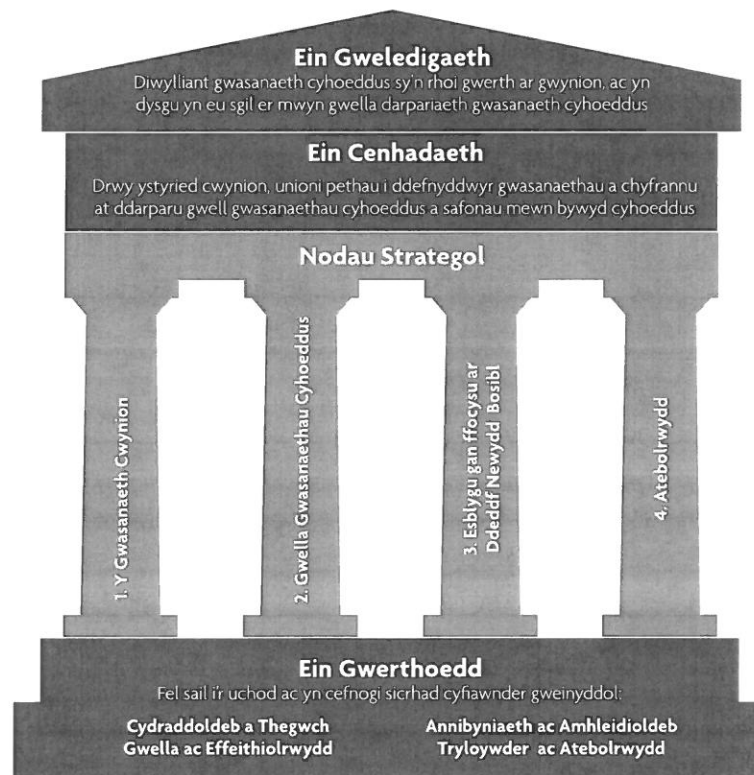
Mae'r Tim Rheoli wedi parhau i'm cynorthwyo a'm cynghori mewn cysylltiad â'r cyfeiriad strategol yn ogystal â'r gwaith o weithredu'r swyddfa o ddydd i ddydd. Rwyf yn ddiolchgar yn arbennig iddo eleni am sicrhau y cafwyd cyfnod pontio llwyddiannus a di-dor o ran y staff a gweithredu'r swyddfa. Mae strwythur diwygiedig y staff i'w weld ar dudalen 30.

Y Cynllun Strategol Tair Blynedd

Hon oedd blwyddyn derfynol y strategaeth bresennol ac, o ganlyniad, yn ystod y flwyddyn bŵm i a'm staff yn datblygu cynllun strategol tair blynedd newydd ar gyfer y swyddfa hyd at blwyddyn weithredol 2018/19. Bu inni gynnal nifer o weithdai, a oedd yn gynhyrchio iawn. Cynhaliwyd hefyd weithdy ar wahân ar gyfer Aelodau'r Panel Cyngori ac roeddwn yn ddiolchgar iawn iddynt am eu cyfraniad. Gweledigaeth, Cenhadaeth, Gwerthoedd a Nodau Strategol newydd oedd ffrwyth y gwaith hwn.

Er bod bwrw ymlaen â'r gwasanaeth o dan bwerau presennol yr Ombwdsmon yn ffocws allweddol i'n trafodaethau, roeddwn o'r farn ei bod yn bwysig inni greu cyfle yn ein cynlluniau strategol i weithredu unrhyw Ddeddf OGCC newydd y gellid ei chreu yn ystod oes y cynllun. Fodd bynnag, hoffwn bwysleisio'r neges yn yr adroddiad hwn nad wyf, wrth wneud hynny, wedi cymryd dim yn ganiataol mewn cysylltiad â chyflwyno deddfwriaeth newydd neu'r hyn y gallai'r deddfwriaeth honno ei chynnwys.

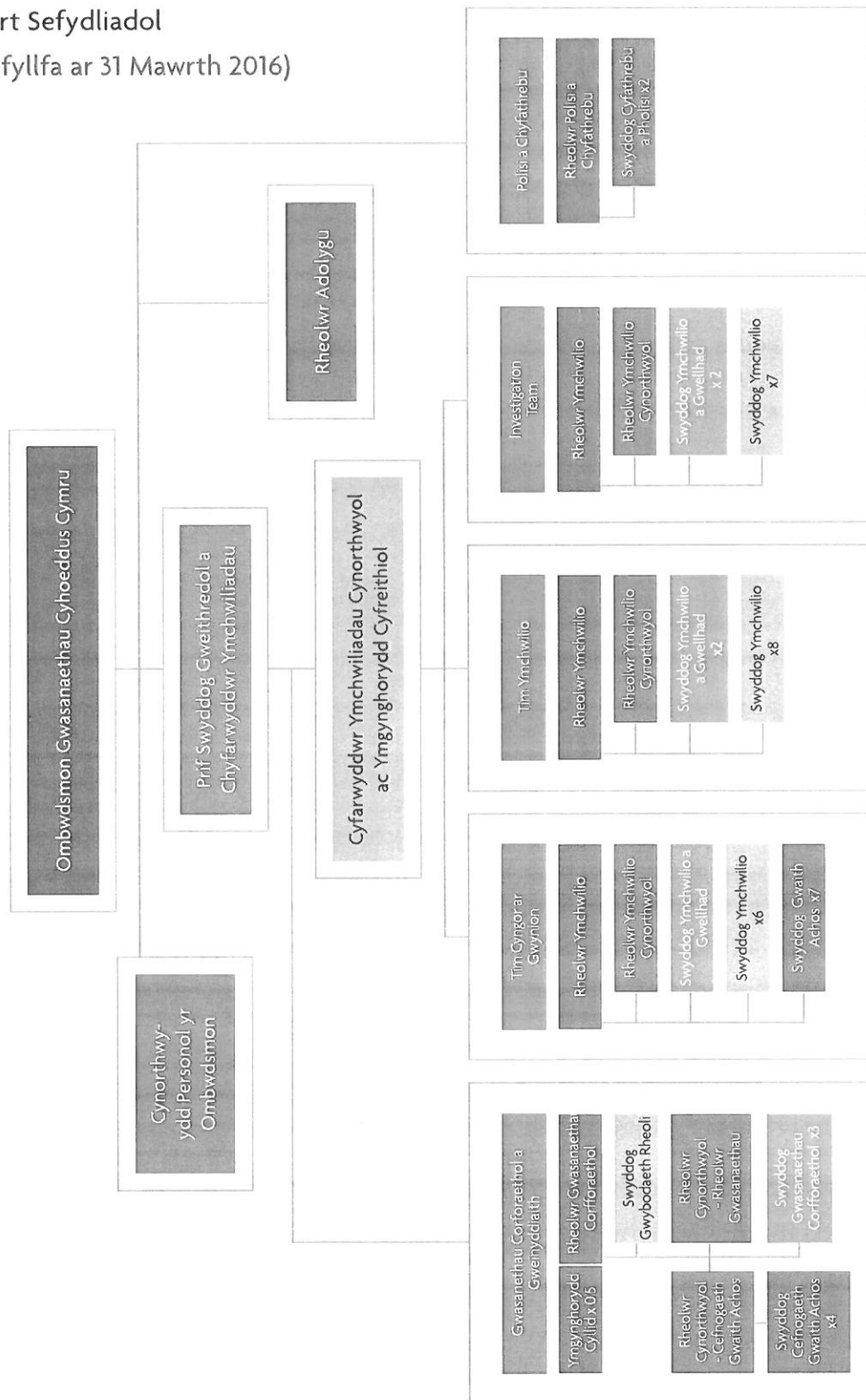
Isod ceir crynodeb darluniadol o'r cynllun strategol. Mae testun llawn y Nodau Strategol ar gael yn y ddogfen gynhwysfawr 'Cynllun Strategol Tair Blynedd 2016/17 tan 2018/19: Arloesi, Dylanwadu, a Gwelliant' ar y wefan: www.ombwdsmon-cymru.org.uk.

Cyfarwydddeb Ewropeaidd ar Ddull Amgen o Ddatrys Anghydfod

Y llynedd, rhoddais wybod am yr effaith bosibl ar OGCC yn sgil cyhoeddiad y Gyfarwydddeb Ewropeaidd ar Ddull Amgen o Ddatrys Anghydfod Rheoliadau a'r Rheoliadau Dull Amgen o Ddatrys Anghydfodau Defnyddwyr (Awdurdodau Cymwys a Gwybodaeth) 2015, a osodwyd gan Lywodraeth y DU gerbron Senedd y DU ar 17 Mawrth 2015. Pan oeddwn yn ysgrifennu fy adroddiad y llynedd, roeddwn yn dal i ystyried a oedd yn briodol i OGCC wneud cais i fod yn endid Dull Amgen o Ddatrys Anghydfod. Er cyflawnrwydd, nodaf yma fy mod wedi dod i'r casgliad nad oedd yn briodol i OGCC wneud hynny. At hynny, ers imi wneud fy mhenderfyniad, mae ombwdsmon eraill y sector cyhoeddus yn y DU (ac Ombwdsmon Iwerddon) wedi dod i gasgliad tebyg.

Siart Sefydliadol
(Sefyllfa ar 31 Mawrth 2016)

7. Gweithgareddau Eraill

Cydweithredu â Chomisiynwyr

Bûm wrthi'n chwilio am gyfleoedd i gydweithredu ag ombwdsmyn eraill a chomisiynwyr mewn amgylchiadau pan fo hynny'n briodol. Rwyf eisoes wedi rhoi gwybod am gyhoeddiad a gyflwynais ar y cyd â'r Comisiynydd Gwybodaeth, ac rwyf yn falch y gallaf roi gwybod am ddau ddatblygiad penodol arall sydd wedi mynd rhagddynt dros y misoedd diwethaf:

- **Contract Archwilio Mewnol** – Gan fod diwedd contract archwilio mewnol OGCC ar y gorwel, roeddwn yn falch bod y Comisiynydd Plant a'r Comisiynydd Pobl Hŷn wedi cytuno, gan anelu at arbed costau, y byddai'n fuddiol caffael drwy ymgymryd â phroses dendro ar gyfer archwilio mewnol yn gynhwysfawr, y gallai swyddfa pob Comisiynydd wedyn ei defnyddio'n unigol. Arweiniodd proses dendro lwyddiannus at foddhad y Comisiynwyr a minnau yn hyn o beth.
- **Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol** – Cefais hefyd drafodaethau cadarnhaol iawn â Chomisiynydd newydd Cenedlaethau'r Dyfodol ac roeddwn yn falch o allu cytuno i ddarparu gwasanaeth cyflogau staff i'r Comisiynydd ar gyfer ei swyddfa.

Yn ychwanegol at yr hyn a nodir uchod, rwyf wedi parhau i gwrdd yn rheolaidd â'r Comisiynwyr yng Nghymru i drafod materion o ddiddordeb cyffredin.

Gwaith ymchwil ynghylch boddhad achwynwyr

Rydym wedi parhau â'n harfer o gynnal arolwg o foddhad cwsmeriaid ein gwasanaeth cyswllt cyntaf. Mae'r tabl isod yn cyflwyno canlyniadau 2015/16 (roedd rhai ymatebwyr nad oeddent wedi ateb pob cwestiwn; mae'r cwestiynau nas atebwyd wedi'u hepgor yng nghyswllt y canlyniadau isod):

	% yr ymatebwyr a oedd naill ai'n 'cytuno'n gryf' neu'n 'cytuno'
Roedd yn hawdd canfod sut i gysylltu ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru	95%
Mae'r gwasanaeth yr wyf wedi ei dderbyn wedi bod yn werthfawr a sensitif	88%
Roedd y staff yn gallu deall fy nghwyn / Roedd y person a ddeliodd â fy ymholiad yn gwybod digon er mwyn gallu ateb fy nghwestiwn	88%
Cefais eglurhad clir ynghylch beth fyddai'n digwydd i fy ymholiad/cwyn	89%
Mae'r gwasanaeth wedi darparu'r hyn yr oeddwn yn ei ddisgwyl	83%

Yn amlwg, mae'r canlyniadau uchod yn galonogol iawn; yn arbennig yn erbyn cefndir y cynnydd yn y gwaith y bu'r gwasanaeth rheng flaen yn ymdrin ag ef, fel y trafodwyd yn gynharach yn yr adroddiad hwn.

Buom hefyd yn ystyried ffyrdd eraill o ddeall safbwyntiau rhanddeiliaid amrywiol ynghylch fy ngwasanaeth. Gan edrych ar arferion da mewn mannau eraill yng nghymuned yr ombwdsmyrn, rwyf wedi penderfynu y dylem sefydlu nifer o fyrdau trafod safbwyntiau yn y cyswllt hwn. Bydd y cyntaf o'r rhain yn cynnwys aelodau o gyrff cyngori ac eiriolaeth, gan wahodd yn arbennig y sefydliadau hynny sy'n helpu achwynwyr drwy'r broses gwynion. Rwyf hefyd yn bwriadu llunio byrdau trafod safbwyntiau i gasglu adborth gan sefydliadau eraill, gan gynnwys aelodau cyrff sy'n rhan o'm hawdurdodaeth, er mwyn deall eu safbwynt ynghylch y gwasanaeth y mae fy swyddfa yn ei ddarparu. Rwyf yn gobeithio y bydd y cyntaf o'r rhain ar waith ar ddiwedd chwarter cyntaf 2016/17.

Cyfathrebu

Allanol:

- Y cyfryngau – Parhaodd perthynas gadarnhaol â'r cyfryngau dros y flwyddyn ddiwethaf, a chynhaliwyd cyfarfodydd â nifer o newyddiadurwyr, yn arbennig newyddiadurwyr darlledu, i drafod ac egluro materion sy'n peri pryder ac sydd o diddordeb i'r swyddfa ar hyn o bryd. Unwaith eto, bu nifer o gyfleoedd imi gael fy nghyfweld ar y teledu a'r radio. Rhoddwyd lefel ragorol o sylw i adroddiad thematig 'Y Tu Allan i Orlau: Amser i Ofalu' yn ogystal ag i'r adroddiadau lles y cyhoedd a gyhoeddais yn ystod y flwyddyn.
- Y wefan a'r cyfryngau cymdeithasol – Yn ystod y flwyddyn, buom yn adolygu gwefan OGCC a'n gweithgareddau o ran y cyfryngau cymdeithasol. O ganlyniad, gwnaethom ddatblygu ymhellach ein presenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol drwy ychwanegu at y cyfrif Twitter presennol drwy gyflwyno tudalen Facebook a chreu sianel YouTube. Rydym yn bwriadu rhoi cychwyn ar y gwaith o ailwampio'r wefan yn ystod 2016/17.

Mewnol: Rydym hefyd wedi gwella ein gweithgareddau cyfathrebu mewnol yn y swyddfa. Yn arbennig, erbyn hyn mae bwletin wythnosol yn cael ei lunio ar gyfer staff, sy'n amlygu'r sylw a roddwyd yn y wasg i swyddfa'r ombwdsmon, yn ogystal ag erthyglau yn y wasg sy'n berthnasol i waith y swyddfa. Defnyddir y bwletin hefyd i ddosbarthu o amgylch y swyddfa y wybodaeth o'r cyfarfodydd amrywiol y bu staff ynddynt. Yn ychwanegol at y bwletin, cyflwynwyd fersiwn newydd o'r Chwyddwydr, sef cylchlythyr y staff, ac erbyn hyn mae'n ymddangos ar-lein mewn fformat digidol.

Cymuned yr Ombwdsmyrn

Dros y blynyddoedd, er mai cynllun gymharol fach yw cynllun OGCC o'i gymharu â chynlluniau gwledydd eraill, mae wedi cyflawni mwy na'r disgwyl o ran ei sefyllfa yng nghymuned yr ombwdsmyrn. Mae deiliaid swydd OGCC wedi dal swyddi uwch yn yr OA (Cymdeithas Ombwdsmyrn Prydain ac Iwerddon) a'r Sefydliad Ombwdsmyrn Rhyngwladol.

Roeddwn yn falch iawn o allu parhau i gynnal y fflam pan, ym mis Mai 2015, cefais fy ethol yn Is-gadeirydd yr OA. Mae swydd Ombwdsmon yn swydd unigryw i raddau helaeth, ac mae'n bwysig bod yn aelod o sefydliadau o'r fath, a chyfranogi ynddynt. Mae hyn yn ein galluogi i rannu'r arferion gorau, dysgu gan ein gilydd ac yn wir ddatblygu sefydliad yr ombwdsmon yn sgil datblygiadau allanol. Mae aelodau eraill o'm staff hefyd wedi parhau i gymryd rhan yng ngweithgareddau'r OA, gan gynnwys nifer o Grwpiau Buddiannau'r OA.

Cwynion am wasanaeth OGCC

Dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym hefyd wedi adolygu a diwygio ein polisi a'n gweithdrefn ein hunain ynghylch cwynion. Mae'r weithdrefn honno ar gael i bobl sydd am gwyno am y gwasanaeth yr wyf i yn ei ddarparu. Newid allweddol yw fy mod wedi penderfynu penodi adolygydd allanol annibynnol o'r cwynion am fy ngwasanaeth.

Mae'r gwasanaeth adolygu hwn ar gael i'r rhai sydd wedi cwyno i mi am fy ngwasanaeth, ond sy'n dal yn anfodlon ar ôl cael fy ymateb. Nid mater i'r adolygydd yw 'ailymchwilio' i gwyn neu adolygu penderfyniad a wnaed gennyf (ynghylch cwyn am ddarparwr gwasanaeth cyhoeddus); yn hytrach, ei waith yw ystyried y gwasanaeth y mae fy staff wedi ei ddarparu o gofio'r enghreifftiau a nodir isod. Yn dilyn unrhyw adolygiad, byddaf yn ystyried unrhyw argymhellion neu awgrymiadau y gall yr adolygydd eu gwneud.

Rwyf wedi cymryd y cam hwn gyda'r bwriad o ymestyn datblygiadau'r blynyddoedd diwethaf o ran sicrhau bod OGCC yn agored i waith craffu ac adolygu; yn yr achos hwn, o ran y dull o ymdrin â chwynion am wasanaeth OGCC.

Er enghraifft, gellir defnyddio'r polisi pan fo achwynwyr yn teimlo ein bod:

- wedi eu trin yn annheg neu'n anghwrtais; neu
- wedi methu ag esbonio pethau'n glir; neu
- wedi achosi oedi afresymol; neu
- wedi methu â gwneud yr hyn y dywedasom y byddem yn ei wneud; neu
- wedi methu â dilyn ein prosesau'n gywir.

Mae'r polisi ynghylch cwynion am fy ngwasanaeth hefyd yn cynnwys y broses i'w dilyn pan fo rhywun yn dymuno gwneud cais am i OGCC gynnal adolygiad mewnol o'r penderfyniad am ei gwyn ynglŷn â darparwr gwasanaethau cyhoeddus.

Mae rhagor o fanylion am y polisi hwn ar gael ar fy ngwefan: www.ombwdsmon-cymru.org.uk.

Mae'r tabl isod yn cyflwyno nifer y cwynion a gafwyd yn ystod 2015/16 a'u canlyniadau, ynghyd â chymhariaeth o'r sefyllfa yn 2014/15.

	2015/16	2014/15
Cwynion a ddygwyd ymlaen o'r flwyddyn flaenorol	1	3
Cwynion newydd a gafwyd	61	82
CYFANSWM Y CWYNION	62	85

CANLYNIADAU		
Heb eu cadarnhau (mater yn ymwneud â'r gwasanaeth)	20	14
Cadarnhawyd yn llwyr neu'n rhannol	15	12
Yn gysylltiedig â phenderfyniad ymchwiliad – wedi'u hatgyfeirio at y broses ymchwilio	18	44
Tynnwyd y gŵyn yn ôl neu wybodaeth annigonol	9	14
Y cyfanswm a gaewyd yn ystod y flwyddyn	62	84
Yn parhau ac a ddygwyd ymlaen ar 31 Mawrth	0	1

Natur y cwynion a gefnogwyd/a gefnogwyd yn rhannol oedd:

Oedi diangen cyn ymateb / neu oedi cyn atgyfeirio gohebiaeth	4
Gwall recordio Sain Digidol cyfweliad	1
Gwybodaeth anghywir wedi'i darparu	1
Teitl yr achwynydd / y cyfarchiad yn anghywir ar ohebiaeth	1
Ni chafodd y cofnodion mewnol eu diweddar'u'n brydlon	1
Gwall o ran proses negesydd sy'n dod i'r swyddfa	1
Gohebiaeth wedi'i rhoi yn y ffeil anghywir	1
Gohebiaeth wedi'i hanfon mewn camgymeriad	5
Cyfanswm	15

Gweithredwyd y camau unioni a ganlyn:

- rhoddwyd ymddiheuriad i'r achwynydd ym mhob un o'r 15 achos
- rhoddwyd gwybod i'r Rheolwyr llinell perthnasol am y cwynion a gefnogwyd a oedd yn berthnasol i'w timau, at ddibenion hyfforddi a monitro yn y dyfodol
- cynhaliwyd hyfforddiant staff priodol a pherthnasol pan oedd yn angenrheidiol
- cymerwyd camau priodol yn unol â pholisiau Adnoddau Dynol OGCC
- cafodd polisiau / prosesau perthnasol eu hadolygu i leihau'r perygl y bydd testun y gŵyn yn ailddigwydd.

Adroddiad ar Adolygiadau Annibynnol o Gwynion am Wasanaeth OGCC

Tra roedd y trefniadau ynghylch cynnal adolygiad allanol annibynnol o'r cwynion am fy ngwasanaethau ar waith ers llai na blwyddyn lawn, lluniwyd adroddiad ar gyfer y pedwar mis hyd at 31 Mawrth 2016. Cafodd saith cwyn eu hatgyfeirio i'r adolygydd allanol, ond ni dderbyniwyd dim o'r rhain i'w hadolygu. Cyflwynwyd un yn rhy gynnar, mewn dau achos ceisiwyd cyngor pellach oddi wrth yr adolygydd allanol ac yn y pedwar achos arall roedd y gŵyn yn ymwneud â'm penderfyniad ar gŵyn yr achwynydd am ddarparwr gwasanaeth cyhoeddus, yn hytrach na'r gwasanaeth a ddarperir gan fy staff. Gwnaeth yr adolygydd allanol annibynnol ddau argymhelliad: fy mod yn darparu mwy o eglurder ynghylch rôl a chyfyngiadau prosesau adolygu a chwynion mewnol, a'r llwybrau posibl, ar ddechrau'r broses, ac fy mod yn ychwanegu manylion pellach am gyfyngiadau'r gwasanaeth adolygu allanol annibynnol at fy ymatebion i gwynion am y gwasanaethau yr wyf i a'm staff yn eu darparu. Bydd y ddau argymhelliad yn cael eu gweithredu.

8. Yr Adroddiad Blynyddol ar Gydraddoldeb

O dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Rheoliadau Deddf Cydraddoldeb 2010 (Dyletswyddau Statudol) (Cymru) 2011 a bennwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, mae'n ofynnol i'r Ombwdsmon lunio adroddiad blynyddol ar faterion cydraddoldeb. Gwnaf hynny yma fel rhan o'm Hadroddiad Blynyddol cyffredinol ar gyfer 2015/16.

Mae ymrwymiad i drin pobl yn deg yn rhan ganolog o swydd ombwdsmon. A minnau'n Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, rwyf wedi ymrwymo i ddarparu cyfleoedd cyfartal i staff yn y gwasanaeth a ddarperir i achwynwyr. Ni fydd unrhyw ymgeisydd am swydd, aelod o'r staff, neu berson sy'n cael gwasanaeth gan yr Ombwdsmon yn dioddef gwahaniaethu, aflonyddu nac erledigaeth o ganlyniad i nodweddion personol fel oedran, anabledd, ethnigrwydd, rhyw, ailbennu rhywedd, beichiogrwydd neu famolaeth, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred, p'un a yw rhywun yn briod neu mewn partneriaeth sifil, neu ar sail unrhyw ystyriaeth amherthnasol arall. Disgwylir i'm staff rannu fy ngwrthwynebiad llwyr i wahaniaethu anghyfreithlon ac annheg, a'r ymrwymiad i gynnal busnes mewn modd sy'n deg â phob aelod o'r gymdeithas.

Hygyrchedd

Fel rhan o'n proses, rydym yn gwneud ein gorau glas i ganfod, cyn gynted â phosibl, unrhyw ofynion unigol y gall fod angen eu cyflawni fel y gall defnyddiwr gwasanaeth gael mynediad llawn at ein gwasanaethau ac, yn benodol, rydym yn gofyn i bobl ddweud wrthym pa ddull o gyfathrebu â ni sydd orau ganddynt.

Yn ystod 2015/16, bu inni ganolbwyntio'n arbennig ar wella mynediad at ein gwasanaeth i bobl sy'n fyddar neu'n drwm eu clyw. Mae fideo newydd ar gael erbyn hyn yn Iaith Arwyddion Prydain. Mae'r fideo'n egluro gwasanaeth yr Ombwdsmon, ynghyd â sut y gall pobl sy'n fyddar neu'n drwm eu clyw ddefnyddio'r gwasanaeth hwnnw. Mae isdeitlau yn y Gymraeg a'r Saesneg yn peri bod y fideo'n hygyrch hefyd i'r rhai sydd wedi colli clyw ac nad ydynt yn gallu deall Iaith Arwyddion Prydain. Mae hyn yn cyd-daro â darparu'r gwasanaeth dehongli SignVideo newydd, sy'n galluogi defnyddwyr Iaith Arwyddion Prydain i gysylltu â'r Ombwdsmon yn ddi-dâl, gan ddefnyddio dehonglwyr sydd â chymwysterau llawn ac a ddarlledir yn fyw. Gellir gwneud galwadau drwy ddefnyddio ffôn fideo, gliniadur, cyfrifiadur personol, llechen neu ffôn clyfar, gan alluogi defnyddwyr Iaith Arwyddion Prydain i gael mynediad gwell at wasanaethau'r Ombwdsmon.

Rydym bob amser wedi ceisio gwneud addasiadau rhesymol pan fyddai'r rhain yn helpu pobl i lunio'u cwyn a'i chyflwyno inni. Dyma enghreifftiau o ddulliau sydd wedi hen ymsefydlu: darparu gohebiaeth mewn fersiwn Hawdd ei Darllen; defnyddio Language Line i gael gwasanaeth cyfieithu ar y pryd, pan nad yw achwynydd yn gyfforddus wrth gyflwyno'i gŵyn yn y Gymraeg neu'r Saesneg; cael gwybodaeth arbenigol i'n cynorthwyo i ddeall gofynion arbennig achwynwyr sydd â chyflyrau penodol, fel syndrom Asperger; ac ymweld ag achwynwyr yn eu cartrefi.

Rydym yn cynhyrchu dogfennau allweddol mewn fformatau gwahanol, fel CD/tâp a Braille, ac yn cyfieithu'r rhain i'r wyth o ieithoedd lleiafrifoedd ethnig allweddol a ddefnyddir yng Nghymru. Mae ein gwefan wedi cael ei datblygu'n barhaus, gan gael ei huwchraddio i gychwyn o fod yn cydymffurfio ar lefel A i lefel AA, a chan gyflwyno nodweddion eraill wedyn fel: gwasanaeth BrowseAloud gwell; ymgorffori gwasanaeth GoogleTranslate gan olygu bod tudalennau cynnwys gwefan OGCC yn cael eu cyfieithu'n awtomatig i unrhyw un o blith y 100 o ieithoedd sydd ar gael; ac, yn fwyaf diweddar, y fideo Iaith Arwyddion Prydain y cyfeirir ato uchod.

Mae'r Tim Cyngori ar Gwynion hefyd yn parhau i ddarparu gwybodaeth am sefydliadau eiriolaeth a chynghori'r bobl hynny y gall fod angen cymorth arnynt i gyflwyno'u cwyn imi. Mae'r wybodaeth hon ar gael yn rhwydd ar ein gwefan hefyd.

Casglu/Monitro Data am Gydraddoldeb – Defnyddwyr y Gwasanaeth

Bu inni barhau â'n gwaith o fonitro cydraddoldeb yng nghyswllt defnyddwyr y gwasanaeth, sef gwaith sy'n llywio ein strategaeth allgymorth flynyddol. Mae canlyniad y gwaith monitro a wnaed yn ystod 2015/16 o ran y grwpiau sydd â nodweddion gwarchodedig (fel y'u diffinnir yn y Ddeddf Gydraddoldeb) wedi'i nodi isod.

O ystyried natur gwaith y swyddfa hon, byddem yn disgwyl i'r bobl sy'n cwyno imi adlewyrchu'r sefyllfa ddemograffig genedlaethol o leiaf; mewn gwirionedd, byddem yn disgwyl y byddai cyfran yr achwynwyr sy'n perthyn i grwpiau y gellid eu hystyried i fod o dan anfantais neu'n agored i niwed yn uwch na'r gyfran yn ôl y darlun cenedlaethol. Yng nghyswllt pob un o'r cwestiynau y gwnaethom ei ofyn, rhoddwyd cyfle i'r rhai a gwblhaodd y ffurflen ddewis peidio â dweud.

Nid yw'r canlyniadau isod yn annhebyg i ganlyniadau blynyddoedd blaenorol ac yn yr un modd rwyf yn gymharol fodlon, wrth gymharu â data swyddogol sydd ar gael (e.e. Cyfrifiad 2011), fod cyfansoddiad defnyddwyr ein gwasanaeth yn cyd-fynd â'r sefyllfa ddemograffig genedlaethol, neu'n rhagori arni, yn y modd y byddem yn ei ddisgwyl. Canfu'r swyddfa hon o'r blaen fod y gymuned lleiafrifoedd ethnig yn faes a oedd yn cael ei gynrychioli i raddau ychydig yn llai na'r lefel ddigonol. Roedd cynnydd wedi'i wneud gan inni gyd-fynd â'r ganran ddemograffig (4% o boblogaeth Cymru, yn ôl y Cyfrifiad). Fodd bynnag, o safbwynt ymwybyddiaeth o'm swyddfa, mae'n dda iawn gweld, o'r rhai a gwblhaodd ffurflen monitro cydraddoldeb yn 2015/16, fod 6% wedi nodi eu bod o gefndir lleiafrif ethnig.

Grŵp â nodwedd warchodedig	Canlyniad canrannol
Oedran	
O dan 25	3%
25-34	11%
35-44	20%
45-54	23%
55-64	22%
65-74	11%
75 neu'n hŷn	5%
Dewis peidio â dweud /Dim ymateb	5%
Anabledd	
Oes	25%
Nac oes	64%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	11%
Problem iechyd neu anabledd yn cyfyngu ar weithgareddau bob dydd?	
Oes, yn cyfyngu llawer	24%
Oes, yn cyfyngu ychydig	12%
Na	53%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	11%
Ailbennu rhywedd	
Do	0.5%
Naddo	23%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	76.5%
Crefydd neu gred	
Dim crefydd	40%
Cristnogol (pob enwad)	47%
Crefyddau eraill	8%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	5%
Yn briod neu mewn partneriaeth sifil ag unigolyn o'r un rhyw	
Ydw	47%
Nac ydw	41%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	12%
Hil/Ethnigrwydd	
Gwyn	88%
Cefndir ethnig arall	6%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	6%
Rhyw	
Gwryw	50%
Benyw	45%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	5%
Cyfeiriadedd rhywiol	
Heterorywiol neu 'strêt'	84%
Hoyw neu Lesbiaidd	1%
Deurywiol	1%
Arall	1%
Dewis peidio â dweud/Dim ymateb	13%

Allgymorth

Rydym yn ystyried canlyniadau ein gwaith o fonitro cydraddoldeb wrth ddatblygu ein rhaglenni allgymorth. Gwnaethom ganolbwyntio ar ddau faes yn arbennig yn ystod 2015/16: pobl hŷn a phobl sy'n fyddar neu'n drwm eu clyw. Gan gadw ystyriaethau o ran cydraddoldeb a hygyrchedd mewn cof, buom hefyd yn rhoi sylw i dlodi/allgáu cymdeithasol gan fod ein gwaith ymchwil wedi dangos bod lefel yr ymwybyddiaeth o'r Ombwdsmon yn isel ymysg y rhan hon o boblogaeth Cymru.

Fel rhan o'r gwaith hwn, rwyf i a'm staff wedi ymgysylltu â Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru; y Gwasanaeth Ymgynghorol Cyfranogiad Tenantiaid; a Shelter Cymru, a bûm hefyd yn cadeirio cyfarfod rhwng Gweinidog Cymunedau a Threchu Tlodi Llywodraeth Cymru, Michael Sheen (actor ac ymgyrchydd), ac elusennau tai mewn cysylltiad â digartrefedd ymysg pobl ifanc. Rydym hefyd wedi ymgysylltu â sefydliadau fel Action on Hearing Loss; Age Cymru; ac eraill.

Gwasanaeth Cyfeirio Cwynion Cymru

Rwyf hefyd o'r farn fod gwasanaeth cyfeirio Cwynion Cymru yn bwysig mewn cysylltiad â chyfraniad y swyddfa at y ddyletswydd gydraddoldeb. Gwasanaeth annibynnol a diduedd yw hwn, a ddarperir gan y Tim Cyngori ar Gwynion i hysbysu pobl ynghylch ble a sut i gyflwyno cynw i gorff cyhoeddus sy'n darparu'r gwasanaeth y maent am gwyno amdano neu i'r ombwdsmon neu'r sefydliad annibynnol priodol sy'n ymdrin â chwynion. Credaf fod hwn yn wasanaeth pwysig i'r bobl hynny nad ydynt yn deall y 'system gwasanaethau cyhoeddus', nad ydynt yn gyfarwydd â hi, neu sy'n teimlo eu bod wedi'u cau allan ohoni. Parhaodd y gwaith o hyrwyddo'r gwasanaeth yn ystod 2015/16, ar yr achlysur hwn drwy gyfrwng hysbysebion mewn papurau lleol/rhanbarthol (y rhai a argraffir a'u fersiynau ar-lein cysylltiedig).

Ein Gwaith Achos

Mae ein hymrwymiad a'n cyfraniad i faterion sy'n ymwneud â chydaddoldeb hefyd yn amlygu eu hunain yn ein gwaith o ymdrin â chwynion. Rydym hefyd yn rhoi sylw i faterion hawliau dynol. Er nad mater i'r Ombwdsmon yw penderfynu a yw darparwr gwasanaeth cyhoeddus yn torri deddfwriaeth o'r fath, mae'n bosibl bod methu ag ystyried unrhyw rwymedigaethau cyfreithiol o'r fath, neu fethu â dilyn polisiau a gweithdrefnau a ddyluniwyd i weithredu'r rhwymedigaethau hyn, yn achos o gamweinyddu. Er enghraifft, yn dilyn yr ymchwiliad yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i gŵyn ynghylch person digartref a oedd yn anabl ac a oedd yn dioddef anhwylder straen wedi trawma, bu imi ganfod, ymysg methiannau eraill, fod yr amser a gymerodd yr Awdurdod i ystyried cais Mr A am dŷ yn anghydnaws â nodau'r Ddeddf Gydraddoldeb. Gwneuthum nifer o argymhellion. Roedd y rhain yn cynnwys darparu hyfforddiant priodol i staff a sicrhau bod prosesau asesu therapi galwedigaethol ar ffurflen anghenion arbennig o ran tai yn cael eu cynnwys yn y teclyn ar gyfer Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb sydd i'w ddefnyddio yng Nghynllun Dyrannu newydd yr Awdurdod.

Hyfforddiant

Rydym yn parhau i ddarparu hyfforddiant perthnasol i staff mewn cysylltiad â materion cydraddoldeb a hawliau dynol. Credaf fod hyn yn bwysig mewn cysylltiad â'r gwasanaeth yr ydym yn ei ddarparu i achwynwyr, ond hefyd fel bod fy staff yn gallu canfod, yn ystod ein hymchwiliadau, unrhyw fethiannau gan ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus o ran eu dyletswyddau cydraddoldeb (fel y dangosir uchod yn yr achos enghreifftiol). Yn arbennig, yn 2015/16 roeddwn yn ddiolchgar i aelodau swyddfeydd Ombwdsmon Gogledd Iwerddon a Chomisiwn Hawliau Dynol Gogledd Iwerddon am ddarparu hyfforddiant i'm staff ynghylch llawlyfr yr oeddent wedi'i ddatblygu ar y cyd. Bydd y llawlyfr a'r hyfforddiant cysylltiedig yn helpu fy staff o ran defnyddio dull gweithredu sy'n seiliedig ar hawliau dynol wrth benderfynu a ddylid derbyn cwyn yn ogystal ag wrth ymchwilio a chyflwyno adroddiad ar yr ymchwiliad.

Casglu/Monitro Data am Gydraddoldeb Staff

Gofynnwyd i'n staff gwblhau a dychwelyd ffurflen fonitro sy'n ceisio gwybodaeth mewn perthynas â phob un o'r nodweddion gwarchodedig. Erbyn hyn, rydym hefyd yn casglu gwybodaeth o'r fath yn ystod ein hymarferion recriwtio. Wrth gwrs, gwneir y datgeliad hwnnw'n wirfoddol. Mae'r data a oedd yn cael eu dal ar 31 Mawrth 2016 wedi'u cyflwyno isod.

Oedran	Mae oedrannau'r staff fel a ganlyn: 21 i 30: 17% 31 i 40: 29% 41 i 50: 31% 51 i 65: 23%
Anabledd	Dywedodd 88% o'r staff nad oeddent yn anabl; ni ddywedodd yr un aelod staff ei fod yn berson anabl (dewisodd 12% beidio â dweud) Fodd bynnag, pan ofynnwyd iddynt a gyfyngwyd ar eu gweithgareddau bob dydd o ganlyniad i broblem iechyd neu anabledd a oedd wedi para, neu yr oedd disgwyl iddi/iddo bara, o leiaf 12 mis, dywedodd 2% y cyfyngwyd llawer arnynt, dywedodd 2% y cyfyngwyd ychydig arnynt, a dywedodd 84% na chyfyngwyd ar eu gweithgareddau bob dydd (dewisodd 12% beidio â dweud)
Cenedligrwydd	Wrth ddisgrifio eu cenedligrwydd, dywedodd 53% eu bod yn Gymry; dywedodd 25% eu bod yn Brydeinwyr; dywedodd 10% eu bod yn Saeson; a nododd 2% 'Arall' (dewisodd 10% beidio â dweud)
Grŵp ethnig	Ethnigrwydd y staff yw: 81% Gwyn (Cymreig, Seisnig, Albanaidd, Gwyddelig o Ogledd Iwerddon, Prydeinig); 2% Gwyn/Gwyddelig 3% Du (Affricanaidd, Caribiaidd, neu Ddu Prydeinig /Caribiaidd 2% Asiaidd neu Asiaidd Prydeinig/Bangladeshaid (dewisodd 12% beidio â dweud)

Iaith	Pan ofynnwyd iddynt am brif iaith yr aelwyd, dywedodd 73% o'r staff mai Saesneg oedd honno; dywedodd 13% Cymraeg, a nododd 2% 'Arall' (dewisodd 12% beidio â dweud)
Crefydd neu Gred	Roedd yr ymatebion i'r cwestiwn a oedd yn gofyn i'r staff ynglŷn â'u crefydd fel a ganlyn: Dim crefydd: 39%; Cristnogol 39%; Mwslimaidd 2%; Arall:1% (dewisodd 19% beidio â dweud)
Priodas/ Partneriaeth Sifil	Pan ofynnwyd a oeddent yn briod neu mewn partneriaeth sifil ag unigolyn o'r un rhyw, atebodd 49% o'r staff 'Ydw'; tra bo 32% wedi ateb 'Nac ydw' (dewisodd 19% beidio â dweud)
Cyfeiriadedd Rhywiol	Gan ymateb am hyn, dywedodd 75% eu bod yn Heterorywiol neu'n 'Strêt', dywedodd 2% eu bod yn Hoyw neu'n Lesbiaidd (dewisodd 23% beidio â dweud)

O dan y dyletswyddau penodol, mae'n ofynnol inni bennu amcan cydraddoldeb o ran rhyw a chyflog; os nad ydym yn gwneud hynny, rhaid inni egluro pam. Ar hyn o bryd, nid oes gennyf ddim amcan penodol yn y cyswllt hwn oherwydd mae menywod wedi'u cynrychioli'n dda iawn yn y graddfeydd cyflog uwch yn fy swyddfa. Caiff y sefyllfa ei hadolygu'n barhaus a bydd yr amcanion cydraddoldeb yn cael eu diwygio os bydd angen. Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa bresennol.

Cyflog a Rhyw – data fel ar 31/03/2016

Cyflog (cyfwerth ag amser llawn)	Gwryw	Benyw
Hyd at £20,000	1	4
£20,001 to £30,000	1	14
£30,001 to £40,000	2	4
£40,001 to £50,000	7	18
£50,001 to £60,000	4	3
£60,001 +	1	1
Is-gyfanswm	16	44
Cyfanswm	60	

O ran patrymau gweithio'r unigolion uchod, mae pob aelod staff yn gweithio'n llawnamser gan fod â chontractau parhaol, ac eithrio'r aelodau staff a ganlyn;

- mae 12 aelod staff yn gweithio'n rhan-amser (10 benyw, 2 wryw).
- roedd 2 aelod staff wedi'u cyflogi ar sail contract cyfnod penodol.

Recriwtio

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae chwe aelod staff wedi gadael. Cafodd saith o weithwyr newydd eu recriwtio; cyflogwyd pump o'r rhain i lenwi swyddi gwag a chyflogwyd dau ar gyfer swyddi newydd Swyddogion Cyfathrebu a Pholisi. Oherwydd y niferoedd bach o dan sylw, mae data cydraddoldeb yr unigolion a benodwyd wedi'u cyflwyno fel rhan o'r wybodaeth am yr holl staff uchod; nid ystyrir ei bod yn briodol cyflwyno gwybodaeth ar wahân am gydraddoldeb yng nghyswllt yr unigolion hyn oherwydd y perygl y gellid eu hadnabod.

Mae'r data cydraddoldeb a gasglwyd o bob un o bedwar ymarfer recriwtio y flwyddyn ddiwethaf fel a ganlyn (sylwch: mae'r cyfansymiau sy'n dangos 101% neu 99% yn deillio o dalgrynnu):

- **SCGA** – Swyddog Cymorth Gwaith Achos
- **SPC** – Swyddog Polisi a Chyfathrebu
- **SY/SGA** – Swyddog Ymchwilio a Swyddog Gwaith Achos – panel recriwtio ar y cyd.
- **APC** – Aelod o'r Panel Cyngori

		SCGA	SPC	SY/SGA	APC	Cyfanswm
Oedran	Heb ddweud	3%	0%	6%	6%	4%
	o dan 25	34%	20%	28%	0%	21%
	25-34	36%	42%	35%	6%	30%
	35-44	18%	14%	21%	12%	16%
	45-54	8%	18%	10%	6%	11%
	55-64	1%	6%	0%	59%	17%
	65-74	0%	0%	0%	12%	3%
	75 ac yn hŷn	0%	0%	0%	0%	0%
		100%	100%	100%	101%	100%
Rhywedd	Heb ddweud	4%	0%	2%	0%	2%
	Gwryw	32%	38%	42%	65%	44%
	Benyw	64%	62%	56%	35%	54%
		100%	100%	100%	100%	100%
Cenedligrwydd	Heb ddweud	1%	0%	3%	0%	1%
	Cymraeg	68%	64%	63%	35%	58%
	Saesneg	5%	6%	9%	6%	7%
	Albanaidd	1%	2%	3%	0%	2%
	Gwyddelig o Ogledd Iwerddon	1%	0%	1%	6%	2%
	Prydeinig	23%	27%	18%	53%	30%
	Gwyddelig	1%	0%	3%	0%	1%
		100%	99%	100%	100%	100%

		SCGA	SPC	SY/SGA	APC	Cyfanswm
Grŵp Ethnig	Heb ddweud	3%	2%	8%	0%	3%
	Gwyn (Cymreig/ Albanaidd/ Seisnig/GI/ Prydeinig)	93%	95%	81%	88%	89%
	Gwyn (Gwyddelig)	1%	2%	2%	6%	3%
	Gwyn (Sipsiwn/ Teithwyr Gwyddelig)	0%	0%	0%	0%	0%
	Gwyn (Arall)	0%	0%	0%	6%	2%
	Asiaidd / Asiaidd Prydeinig	2%	2%	6%	0%	3%
	Du, Affricanaidd, Caribiaidd neu Ddu Prydeinig	0%	0%	3%	0%	1%
	Grŵp ethnig cymysg neu luosog	1%	0%	0%	0%	0%
	Grŵp ethnig arall	0%	0%	0%	0%	0%
		100%	101%	100%	100%	100%
Iaith	Heb ddweud	2%	0%	2%	0%	1%
	Saesneg	95%	94%	93%	94%	94%
	Cymraeg	0%	0%	0%	0%	0%
	Dwyieithog (Cymraeg / Saesneg)	3%	6%	5%	6%	5%
	Arall	0%	0%	0%	0%	0%
		100%	100%	100%	100%	100%
Anabledd	Heb ddweud	2%	2%	3%	0%	2%
	Oes	2%	2%	1%	6%	3%
	Nac oes	97%	97%	96%	94%	96%
		101%	101%	100%	100%	101%
Gweithgareddau wedi'u cyfyngu	Heb ddweud	2%	2%	3%	0%	2%
	Oes, yn cyfyngu ychydig	1%	0%	0%	0%	0%
	Oes, yn cyfyngu llawer	0%	0%	0%	0%	0%
	Nac oes	97%	98%	97%	100%	98%
		100%	100%	100%	100%	100%

		SCGA	SPC	SY/SGA	APC	Cyfanswm
Crefydd	Heb ddweud	7%	6%	12%	0%	6%
	Dim	64%	61%	59%	12%	49%
	Cristnogol	29%	32%	29%	88%	45%
	Bwdaidd	0%	0%	0%	0%	0%
	Hindŵaidd	0%	0%	0%	0%	0%
	Iddewig	0%	2%	0%	0%	1%
	Mwslimaidd	0%	0%	0%	0%	0%
	Sikhaid	0%	0%	0%	0%	0%
	Arall	0%	0%	0%	0%	0%
		100%	101%	0%	0%	50%
Yn briod neu mewn partneriaeth sifil	Heb ddweud	5%	0%	7%	12%	6%
	Ydw	12%	35%	16%	71%	34%
	Nac ydw	83%	64%	77%	18%	61%
		100%	99%	100%	101%	100%
Rhywioldeb	Heb ddweud	15%	2%	19%	0%	9%
	Heterorywiol	77%	89%	74%	100%	85%
	Hoyw neu Lesbiaidd	6%	5%	7%	0%	5%
	Deurywiol	2%	5%	0%	0%	2%
	Arall	0%	0%	0%	0%	0%
		100%	101%	100%	100%	100%

*ac eithrio dyrchafiad mewnol

Hyfforddi Staff

Mae'r rhan fwyaf o'r broses o hyfforddi staff yn seiliedig ar swyddi neu'n gymwys i'r holl staff gyfranogi ynddi, ac o ganlyniad nid oes dim ystyriaethau cydraddoldeb i roi gwybod amdanynt. Mae'r holl hyfforddiant y mae staff unigol wedi gofyn amdano wedi'i gymeradwyo, ac o ganlyniad nid oes angen rhoi gwybod am wahaniaethau o ran data cydraddoldeb rhwng ceisiadau am hyfforddiant a gymeradwywyd a cheisiadau nas cymeradwywyd.

Disgyblu / Cwynion

Oherwydd nifer fach y staff sy'n gweithio yn y swyddfa, a nifer fach yr achosion o ddisgyblu / cwynion, nid ystyrir ei bod yn briodol cyflwyno data cydraddoldeb ynghylch y categori hwn oherwydd y perygl y gellid adnabod y staff o dan sylw. Rwyf yn parhau i fod yn fodlon nad oes dim problemau y gellir eu hadnabod yn y maes hwn a fyddai'n achosi pryder imi.

Caffael

Mae ein polisi caffael yn cyfeirio erbyn hyn at y gofynion perthnasol ynglŷn â chydaddoldeb yr ydym yn disgwyl i'n cyflenwyr fod wedi'u sefydlu.

Atodiad C

Cwynion Ynghylch y Cod Ymddygiad:
Dadansoddiad Ystadegol o Ganlyniadau yn ôl Awdurdod Lleol

Cynghorau Sir/Cynghorau Bwrdeistref Sirol

Cyngor Sir/Cyngor Bwrdeistref Sirol	Caewyd yn dilyn ystyriaeth gychwynnol	Gollyngwyd	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	Dim angen gweithredu	Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	Tynwyd yn ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Blaenau Gwent	3							3
Pen y Bont	9							9
Caerdydd	14		1				2	17
Sir Gaerfyrddin	3	3	1	1				8
Conwy	2							2
Sir Ddinbych	5							5
Sir y Fflint	1							1
Gwynedd	6							6
Ynys Môn	1	1						2
Sir Fynwy	4		1	1				6
Castell Nedd Port Talbot	2							2
Casnewydd	2							2
Sir Benfro	5		1	2				8
Powys	13							13
Rhondda Cynon Taf	3		1					4
Abertawe	11							11
Torfaen	5		1					6
Bro Morgannwg	6					1		7
CYFANSWM	95	4	6	4		1	2	112

Cyngorau Cymuned/Tref

Cyngor Cymuned neu Dref	Caewyd yn dilyn ystyriaeth gychwynnol	Gollyngwyd	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	Dim angen gweithredu	Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	Tynwyd yn ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Tref Y Fenni			1					1
Cymuned Abertillery a Llanhilleth	17							17
Tref Aberystwyth	1						1	2
Cymuned Amroth		1						1
Dinas Bangor	1							1
Tref Bargoed	1							1
Tref Barry						1		1
Cymuned Brackla	1						1	2
Cymuned Bronwydd	1							1
Tref Buckley	1							1
Tref Llanfair-ym-Muallt	1							1
Tref Caldicot	2							2
Tref Cei Connah				1				1
Tref Crughywel	1							1
Cymuned Devauden	1							1
Cymuned Dinas Powys					2			2
Tref Abergwaun a Wdigh	1							1
Cymuned Cwm Garw	4	1					1	6
Tref Glynedd	22							22
Tref Gorseinon	2							2
Cymuned Gwehelog Fawr	1							1
Tref Caergybi	14							14

Cynghorau Cymuned/Tref (Parhad)

Cyngor Cymuned neu Dref	Caewyd yn dilyn ystyriaeth gychwynnol	Gollyngwyd	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	Dim angen gweithredu	Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	Tynwyd yn ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Gwledig Llanelli	6							6
Tref Llanelli		1						1
Cymuned Llanfynydd [Sir Gaerfyrddin]	2		1					3
Cymuned Llanfynydd [Sir y Fflint]				1				1
Cymuned Llangatwg							1	1
Tref Llangefni				1				1
Cymuned Llanofer	1							1
Cymuned Llansteffan a Llanybri	2							2
Cymuned Llantilio Pertholey		1						1
Cymuned Llantwit Fardre				1				1
Tref Llanwrtyd Wells	3						7	10
Cymuned Llywel	1							1
Cymuned Magwyr a Gwndy		2						2
Cymuned Maenorbŷr	1							1
Cymuned Pont Fadlen						1		1
Cymuned Mwmbwls	1		2		1			4
Tref Neyland	1							1
Cymuned Llanaurgain	5							5
Neyland Town							1	1
Northop Community	1							1

Cynghorau Cymuned/Tref (Parhad)

Cyngor Cymuned neu Dref	Caewyd yn dilyn ystyriaeth gychwynnol	Gollyngwyd	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	Dim angen gweithredu	Cyfeirio at y Pwyllgor Safonau	Cyfeirio at y Panel Dyfarnu	Tynwyd yn ôl	Cyfanswm yr Achosion a Gaewyd
Tref Penmaenmawr			1					1
Cymuned Pontyclun	1							1
Tref Porthcawl	1						1	2
Cymuned Radur a Threforgan	5							5
Tref Saltney	1							1
Tywyn a Bae Cinnel	2							2
Cymuned Trefeglwys				1				1
Tref Tywyn	6			1				7
Cymuned San Dunwyd	2							2
Tref y Trallwng	3							3
CYFANSWM	117	6	5	6	3	2	13	152

Awdurdodau Parcau Cenedlaethol

Awdurdod Parc Cenedlaethol	Closed after initial consideration	Discontinued	No evidence of breach	No action necessary	Refer to Standards Committee	Refer to Adjudication Panel	Withdrawn	Total Cases Closed
Bannau Brycheiniog	1							1

Eitem 8

Pwyllgor :	PWYLLGOR SAFONAU
Dyddiad :	3 Hydref 2016
Teitl :	Honiadau yn erbyn aelodau
Awdur :	Swyddog Monitro
Gweithredu :	Er gwybodaeth

1. Cefndir

Pwrpas yr adroddiad hwn yw cyflwyno gwybodaeth i'r Pwyllgor ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau. Seilir yr adroddiad ar y wybodaeth a dderbyniwyd wrth yr Ombwdsmon a defnyddir ei gyfeirnodau.

2. Cwynion

2.1 Achos 7294/201600258

Dyddiad derbyn: 12/04/16

Cwyn

Cwyn bod cynghorydd tref wedi methu datgan buddiant sy'n rhagfarnu ar sawl achlysur ac wedi cymryd rhan mewn cyfarfodydd.

Penderfyniad

Ombwdsmon wedi ymchwilio – dim tystiolaeth o dorri'r cod.

2.2 Achos 201600999

Dyddiad derbyn: 23/05/16

Cwyn

Cwyn bod cynghorydd tref wedi methu datgan buddiant sy'n rhagfarnu ar sawl achlysur ac wedi cymryd rhan mewn cyfarfodydd.

Penderfyniad

Ombwdsmon yn ymchwilio.

2.3 Achos 201603417

Dyddiad derbyn: 12/09/16

Cwyn

Cwyn bod cynghorydd sir wedi methu datgan buddiant sy'n rhagfarnu mewn eitem oedd ger bron pwyllgor am benderfyniad.

Penderfyniad

Ombwdsmon yn ystyried os am ymchwilio.

3. Argymhelliad

Gofynnir i'r Pwyllgor nodi'r wybodaeth.